

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 4 – 2012

nfu

Tvedestrand på ville veier

s. 6

Der alle må bytte bank

s. 12

Hovedaksjonærer i egen bedrift!

s.18

På jobb med IKT som verktøy

s. 22

Fra generalsekretæren

Vel møtt på Gardermoen!

I skrivende stund nærmer vi oss NFUs 18. landsmøte som er NFUs høyeste besluttsende myndighet.

Nytt denne gangen er at vi i etterkant går inn i en fire-årig landsmøteperiode. Det neste blir dermed ikke før i 2016.

Vi setter stor pris på at Barne- og likestillingsministeren, Inga Marthe Thorkildsen, har sagt seg villig til å

holde åpningstalen. Det er lenge siden NFUs landsmøte har fått besøk av en statsråd.

De som ønsker å se nærmere på hvilke saker som er forberedt til landsmøtet, kan lese mer på NFUs nettsider www.nfunorge.org

Vel møtt på Gardermoen!

*Vibeke Seim-Haugen
generalsekretær*

Alltid overraskelser på landsmøter

- NFUs 18. landsmøte på Gardermoen fra 21. til 23. september vil sikkert by på overraskelser – slik et landsmøte alltid gjør.

Det skriver Jens Petter Gitlesen i sin hilsen til utsendingene i den omfangsrike møteprotokollen, som det likevel blir enkelt for alle utsendingene å finne fram i. Sekretariatet har gjort en jobb som det er all grunn til å gi ros for.

Det hele starter dagen før med en samling for utsendingene med utviklingshemning. Ikke for å gjennomgå sakene som skal opp på landsmøtet, men for å trene på det å være landsmøteutsending.

Opplegget på selve landsmøtet er som vanlig – og starter med åpningsseremoni og et spennende kunstnerisk innslag, landsmøteforhandlinger, festmiddag og selvsagt – sosialt samvær mellom slagene. Dagsorden er også det tradisjonelle med landsstyrets årsmeldinger for 2009 – 2012, revidert regnskap, forslag til vedtektsendring, innsendte saker, NFUs arbeidsprogram for de neste fire årene,

valg, rammebudsjett for neste landsmøteperiode, og uttalelser.

Valget

Valget er en post på programmet som det vanligvis knytter seg en viss spenning til. De fleste av medlemmene i det nåværende landsstyret har takket nei til gjenvalg. Valgkomiteen med Alf Anvedsen fra Rogaland i spissen har i sin enstemmige innstilling anbefalt landsmøtet å satse på gjenvalg av Jens Petter Gitlesen som forbundsleder og at han får med Bjug Ringstad fra Oppland som nestleder i landsstyret.

Vi kommer selvsagt tilbake med fyldig dekning av landsmøtet i neste utgave av Samfunn for alle.

bmk

Jens Petter Gitlesen

Bjug Ringstad

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUNorge

Annonseakvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidebilde:
Malin V. Groth Pettersen har fått ny jobb
og er hovedaksjonær i Dagtia as som leier
Erlandsens conditori i Halden.
Her sammen med kollega Catlin Andersen.
(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Layout: www.tinajerstad.com
Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 5 – 2012
Kommer uke 44
Frist for saker er: 30. september
Annonsefrist er: 5. oktober

5

På lederplass denne gangen skriver NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen om det pågående arbeidet med stortingsmeldingen som skal legges fram om utviklingshemmedes levekår.

6

Tvedestrand kommune har sagt opp avlastnings-tilbudet som kommunen har kjøpt i Risør for Celine (7) som har Angelman syndrom. Kommunen vil flytte syvåringen over i eget tilbud for å spare penger. Avtalen ble sagt opp uten å varsle foreldrene i forkant og til tross for advarsler i etterkant fra alle fagfolk som har med jenta å gjøre.

10

Omsorgsgettoene skal endelig under lupen. Kommunalministeren vil nå se nærmere på vurderingene som gjøres av kommunene, Husbanken og Fylkesmannen i forkant av beslutningene om hvordan botilbudene til personer med utviklingshemning skal være.

12

Alle som har hjelpeverge og har midler under forvaltning av det interkommunale Østre Agder overformynderi må bytte bank.

14

Ellen Frogner i Horten har fått en god hverdag med BPA med Horten kommune som arbeidsgiver.

16

Storingsrepresentant Wenche Olsen (AP) fra Østfold tok med seg en delegasjon fra Helse- og omsorgsdepartementet med statssekretær Jan Erik Øie i spissen til Halden for å få høre om kommunens erfaringer med BPA.

18

Kim Robin Johansen, Daniel Harbo og Mailin V. Groth Pettersen i Halden er hovedaksjonærer i nystartede Dagtia AS som leier Erlandsens conditori, landets eldste.

22

Wenche Bergland bruker nettbrett eller Ipad som verktøy i sin jobb på vaskeriet ved Orkerød syke- hjem i Moss.

Leder s. 5 – NFU internasjonalt s. 32 – Vi\$ste du at – s. 34

Solgården i Spania

Drømmested for tilrettelagt ferie!

Vårt mål er at alle skal oppleve en velfortjent og tilrettelagt ferie hos oss. Vi lover deg trivsel og trygghet, enten du er bruker, ledsager, familie eller pårørende.

Kontakt oss for å høre hvilke muligheter vi har til tur for deg eller din gruppe!

Ring 24 14 66 60 eller kontor@solgarden.no

VELKOMMEN TIL OSS! www.solgarden.no

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

Lokal interessepolitikk

Etter ansvarsreformen var det nok mange i NFU som pustet lettet ut og tenkte at endelig var livsvilkårene for mennesker med utviklingshemning sikret. I etterpåklokskapens lys bør vi konstatere at fremtiden ikke kan sikres – en gang for alle.

I vårt land kan en gjøre alt som ikke er forbudt, det gjelder også kommuner. Lover trenger heller ikke bety så mye. En kan minnes «integreringsloven» som kom i 1975 hvor spesialskolenes oppgaver ble en integrert del av grunnskolen. Fortsatt, 37 år etterpå, er vi like langt i fra målet om en inkluderende skole.

Selv om nasjonale politiske målsetninger ofte følges, har de lett for å glemmes. Demokratiet er best tilpasset flertallet. Glemsel er en spesielt stor utfordring i saker som angår små grupper med svak stemme.

«For å unngå institusjonspreg som strider mot reformens hovedintensjon, er det viktig å unngå konsentrasjon av for mange boliger for mennesker med psykisk utviklingshemning, eldre og andre omsorgstrengende», skrev Kommunaldepartementet til Husbanken i 1990. I Tvedestrand skal det etableres bofellesskap for 12 personer. Bofellesskapet plasseres mellom sykehjemmet og et leilighetskompleks for personer med psykiske lidelser. Totalt bor det ca. 160 mennesker i området, alle med en eller annen diagnose. I 1990 fulgte Husbanken ansvarsreformens målsetninger om normalisering av boforholdene til mennesker med utviklingshemning. Nå støtter Husbanken etablering av bofellesskap uavhengig av føringene fra reformen. 72,4 % av bofellesskapene som det er innvilget investeringstilskudd til, har et antall leiligheter som er større enn grensene fra reformtiden. Hverken Kommunaldepartementet eller Husbanken har sett problemene ved utviklingen til nå.

Listen over grove og åpenbare brudd på nasjonale politiske målsetninger er lang. En kan rive seg i håret eller påpeke at forholdene ikke er i samsvar med nasjonale målsetninger, uten at forholdene blir bedre av den grunn. Det hele handler om politikk, som følger sin egen logikk. Det er ikke mot politikken natur at det handles på tvers av lovverk og uttalte målsetninger. Skal noe skje, må saken først komme på det politiske sakskartet. I det minste noen sentrale politikere må være godt informert og kjenne til gode løsninger. Aller helst bør disse politikerne tilhøre det politiske flertallet.

I denne prosessen er det NFU har sine muligheter. Vi kan jobbe for å få saker på den politiske dags-

orden, vil kan jobbe for å informere politikere og gi dem gode løsninger som alle kan leve godt med.

Nå arbeider regjeringen med en stortingsmelding om politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Vi skal være takknemlige for stortingsmeldingen. Men en stortingsmelding er strengt tatt en rapport fra regjeringen til Stortinget. Stortingsmeldingen gir ingen lover. Stortingsmeldingen gir ingen penger. Men stortingsmeldingen setter politikkfeltet på dagsorden og den vil gi prinsipper, målsetninger og kanskje forslag om noen tiltak. Dette er forhold som NFU i neste omgang bør benytte seg av, både overfor stat og kommune.

Hvis NFU ikke bruker den kommende stortingsmeldingen, er det fare for at meldingen etter kort tid føye seg inn i den lange rekken av glemte stortingsmeldinger.

NFU kan forsøke å påvirke politiske beslutninger, men vi fatter ikke beslutningene. Vi kan syte og klage over politikere som burde ha gjort både ditt og datt. Men hvis NFU ikke selv er en pådriver for å sikre en god politikk overfor mennesker med utviklingshemning, bør vi ha lært at det kanskje ikke er så mange andre som gjør den jobben. Stort sett makter NFU å følge opp de nasjonale politiske prosessene. Hovedutfordringen til NFU på det interessepolitiske feltet er først og fremst kommunene. Kommunene har ansvaret for viktige felt som skole, omsorgstjenester og i stor grad boligbygging. Slik vil det også forbli. Selv om det er nyanser i partienes syn på statlig styring med kommunene, vil vi i overskuelig fremtid være underlagt en stor grad av kommunalt selvstyre.

NFU har lokallag i 170 av landets 429 kommuner. Utfordringene med å påvirke politikken i de 259 kommunene hvor vi ikke har lokallag, må være store. Kan hende at den beste satsingen for å sikre gode livsbetingelser for mennesker med utviklingshemning er gjennom etablering av flere lokallag og en gjenoppbygging av interessepolitikken i de lokallagene som ikke har vært spesielt aktive interessepolitisk?

Jens Petter Gitlesen

Kommunen trosser fagfolks advarsler

- I slutten av februar i år fikk vi først en telefon, deretter et brev om at Tvedestrand kommune hadde sagt opp avlastningsplassen ved Sandnes ressurscenter i Risør for vår datter som har Angelman syndrom, epilepsi og atferdsvansker. Vedtaket ble gjort uten at kommunen hadde informert eller innhentet informasjon om Celine fra oss, 1. linjetjenesten eller habiliteringstjenesten.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Celine har Angelman syndrom. (Foto: Privat)

- Syvåringens foreldre, Monika Jeanette Johansen og Christer Flatner Myhre, fortviler over at vedtaket ble fattet uten at familien fikk være med i prosessen. - Det skjedde i kjølvannet av budsjettbehandlingen for 2012 som et av kommunens innsparingstiltak. For oss betyr det at

og godt – som har alt å si for oss foreldre. De ansatte på Sandnes har den spisskompetansen som skal til. Celine har, i kjølvannet av det forutsigbare opplegget der, utviklet seg til å bli en trygg jente som har utviklet seg mye siden hun fikk tilbud der i 2010. De ansatte har også kompetanse i Alternativ supplerende kommunikasjon (ASK) som gjør at hun blir forstått. De nyansatte i Tvedestrands avlastningstilbud må først lære hvordan de skal kommunisere med henne.

Foreldrene er også sterkt kritiske til at kommunen velger å se bort fra de skriftlige erklæringene fra alle faginstanser som kjenner Celine og vet hvordan de skal forholde seg til datterens store og sammensatte behov. - I erklæringene kommer det klart fram at vedtaket både er uforutsigbar, uakseptabelt medisinsk og umenneskelig overfor både Celine og oss som familie. Vår datter har nå (i slutten av august, red.anm) hatt et avlastningstilbud ved Sandnes ressurscenter to ganger pr. måned i tillegg til fire uker om sommeren i snart to år. Her har hun gradvis falt til ro og stortrives. Dette har i sin tur har gitt hele familien et helt nytt liv, sier foreldrene.

Utearealet

Overgangen fra barnehagen til skole var en tøff påkjønning for Celine, familien og andre involverte. I dag går hun i første klasse på Tvedestrand skole på en avdeling for barn med behov for spesielt tilrettelagt

opplæring. Her må hun fotfølges overalt både inne og ute. Hun beveger seg mye i bybildet i løpet av uken der hun må følges ekstra tett og ofte holdes for å unngå farlige situasjoner.

I tillegg til enda et nytt miljøskifte med enda flere nye mennesker å forholde seg til i en ny avlastningsbolig, er både foreldrene og fagfolk som kjenner syvåringen bekymret for hvordan det lille, svært bratte og lite tilgjengelige utearealet rundt den kommunale avlastningsboligen vil fungere.

Celine er rask motorisk, har en innebygget "motor" med et høyt aktivitetsnivå, går og går, river i stykker, forstår ikke farer – for å nevne noe. Hun må overvåkes 24 timer i døgnet – også om natten – via skjerm eller alarm. Behovet for alburom er stort. Hun trenger et stort og trygt uteareal hvis hun skal slippe å være nærmest innesperret med fotfølging og en stadig jakt etter en måte å komme seg ut på. Det må holdes et øye på henne hele tiden for å

Disse pasientene er veldig sensitive angående store forandringer både i forhold til hennes nærmiljø og situativt. Forandringene betyr vanligvis mye stress for pasienter med dette syndromet og kan påvirke hennes epilepsi og utvikling. (Thorsten Alfons Gertner, overlege dr. med. Sørlandet sykehus HF)

« Celine er et av de svakeste barna habiliteringstjenesten følger. (Marie K. Strøm-Olsen, overlege/ barnepsykiater, Sørlandet sykehus HF)

Celine blir overført fra ressurscenteret til et avlastningstilbud som kommunen nå bygger opp for flere barn sentralt i Tvedestrand fra 1. september. Både vi og fagfolkene som har med vår datter å gjøre, frykter nå at hun vil kunne stagnere og i verste fall gå tilbake utviklingsmessig.

Det har tatt fem og et halvt år å få hennes epilepsi under kontroll. Det er stor risiko for at den på nytt kan trigges av stress og uforutsigbarhet. Et trygt og godt miljø og stabilitet både når det gjelder sted og ansatte er Celines beste "medisin", sier foreldrene i en samtale med Samfunn for alle.

De viser til at kommunen opprettholder sitt vedtak om å avslutte leieforholdet på Sandnes – til tross for at avlastningstilbudet på ressurscenteret fungerer optimalt for Celine. - Her har hun det trygt

Angelmans syndrom

Angelmans syndrom innebærer blant annet alvorlig grad av utviklingshemning, forsinket fin- og grovmotorisk utvikling, ustøhet, mangelfullt utviklet talespråk, epilepsi, unormalt søvnmonster, høyt aktivitetsnivå, særegent atferdsmønster og karakteristiske ansiktstrekk.

(Utdrag fra Frambu sine sider om syndromet på www.frambu.no)

Vi vil – med tanke på nylig overgang barnehage/skole og oppstart ved Sandnes ressurscenter, fraråde at Celine får enda en ny arena å forholde seg til. (Trude Aasbø Svendsen, spesialpedagog ved Tvedestrand skole der Celine nå går i 1. klasse)

Tilvenning til nye situasjoner og miljøskifter er ikke lett for barn med Angelman syndrom. Ting tar lang tid. Selv små forandringer i hverdagen kan bety store atferdsmessige utslag. Habu vil påpeke at det ikke synes som Tvedestrand kommune har tatt tilstrekkelig hensyn til denne problematikken når det gjelder valg av tidspunkt for oppsigelse av avlastningstilbudet.

(Anne May Bratlie, spesialpedagog i habiliteringstjenesten)

Monika Jeanette Johansen og Christer Flatner Myhre.

unngå bruk av tvang. På Sandnes ressurscenter har hun stor bevegelsesfrihet. Her er det gode og store arealer både ute og inne, der syvåringen kan leke relativt fritt med to par øyne på seg – uten fotfølging.

Oppfølgingsenheten i Tvedestrand argumenterer med at barna i den kommunale avlastningsboligen vil få tilgang til svømmehall, idrettsplassen i nærmiljøet

og den offentlige badeplassen i sentrum. Her er det imidlertid mange andre barn, stor aktivitet og et høyt lydnivå. Celine er som andre barn med Angelman syndrom både vår for lyder, har et dårlig talespråk og forstår ikke sosiale spilleregler. Hun kommer fort i konflikt slike steder.

"Bli-kjent"-fasen

Foreldrene mener også at kommunen i liten grad har tatt hensyn til at overføring av barn som Celine til et nytt botilbud krever en lang overlappings- og "bli kjent"-fase for å unngå stagnasjon i utvikling og dermed tilbakegang. Overlege og barnepsykiater Marie K. Strøm-Olsen ved Sørlandet sykehus HF skriver det så sterkt i sin erklæring som at... "Hvis Celine går tilbake i funksjon, så vil Tvedestrand kommune på sikt risikere at hun får et langt større omsorgsbehov når hun blir eldre enn det en nå ser konturene av etter halvannet år på Sandnes ressurscenter". Strøm-Olsen oppfordrer også kommunen til å prioritere Celines behov og utvikling foran økonomiske faktorer slik situasjonen er pr. i dag.

Tung tid

Kommunens brev til foreldrene om oppsigelsen av avlastningsplassen på Sandnes er datert 20. februar. Her gis det riktignok uttrykk for at "det er ønskelig at det opprettes et samarbeid med foreldre, Sandnes Ressurscenter og andre aktuelle samarbeidspartnere før tilbakeføringen skjer til Tvedestrand for å ivareta Celines og familiens behov best mulig". Men siden har det vært få representanter fra kommunen som har besøkt Sandnes ressurscenter for å bli kjent med jenta og lære hvordan de best skal ivareta hennes behov. Både foreldrene og fagfolkene rundt syvåringen har forjeves påpekt at et halvt års overgang til et nytt avlastningstilbud er altfor kort tid. Alle er enige om at hun ikke på noen måte er klar for en overføring allerede fra 1. september.

Fylkesmannen

Foreldrene har klaget over vedtaket som er avslått i kommunens klageutvalg. Klagen er i skrivende stund til behandling hos fylkesmannen som ikke var ferdig da SFA gikk i trykken.

Christer Flatner Myhre og Jeanette Johansen er uansett enige om at de vil

Ut fra tilgjengelige opplysninger så er stedsvalg samt hus (den nye avlastningsboligen i Tvedestrand, red. anm.) ikke akseptable for Celine og hennes utfoldelsesbehov. (Marie K. Strøm-Olsen, overlege/barnepsykiater, Sørlandet sykehus HF).

På Sandnes har Celine store utearealer å utfolde seg på.
(Foto: Privat)

Sandnes Ressurssenter har høy faglig kompetanse innenfor blant annet autisme, epilepsi og alternativ kommunikasjon, gode rutiner, gode samarbeidsformer og jobber systematisk med instanser som er involvert. Dette har stor betydning for iverksatte tiltak og er særlig viktig for brukere med sammensatte utfordringer og diagnoser. PPT vurderer at dette er hovedgrunnen til at Celine i dag har et utviklende og positivt tilbud på tvers av arenaene. (Aneta F. Soroka, ped.psyk.rådgiver)

takke nei til Tvedestrand kommunes avlastningstilbud hvis de ikke får medhold. Mor sier det slik: - Det får ikke hjelpe at vi i så fall må dele oss og gjøre ting hver for oss. Celines lillebror har nå behov for å delta på aktiviteter som storesøster ikke kan være med på. Vi verken vil eller kan sende henne til et sted der de ansatte ikke en gang har kompetanse i alternativ kommunikasjon som vi har fått vite at de skal få opplæring i etter at Celine er overført. Hele poenget med et avlastningstilbud må jo også være at foreldre kan føle seg trygge på at barnets behov blir ivaretatt, at de får det godt og trygt og kan utfolde seg!

Foreldrene tenker samtidig med gru tilbake på den manglende kompetansen Celine var omgitt av i sine barnehageår – da de stadig fikk beskjed om å dra fra jobben i arbeidstiden for å hente henne. Det har siden vært et møysommelig arbeid og tatt lang tid å bygge opp det gode avlastningstilbudet på Sandnes som endelig har gitt familien et pusterom. Tanken på en gjen-

tagelse av en ny hverdag med uforutsigbarhet fulgt av våkenetter, et økende antall epilepsianfall og ikke minst atferdsvansker

som igjen vil forsterke seg, er ikke til å bære for noen av dem.

Terrassen er fjernet for å gjøre utearealet større på den ene siden av avlastningsboligen. Det er likevel fortsatt liten plass å utfolde seg trygt på i det bratte terrenget for barn med dårlig balanse.
(Foto: Privat)

Kommunens tilbud blir faglig godt nok

- Vi bygger opp et nytt avlastningstilbud i Tvedestrand i et sentrumsnært hus med sol og utsikt og har i tillegg med oss ekspertise som både har tilpasset utearealet og boligen innvendig. Så får det som er godt nok for å tilfredsstille de pårørende være et definisjonsspørsmål.

Bildet: Ordfører i Tvedestrand, Jan Dukene og leder av Oppfølgingsenheten, Helene Tveide.

Ordfører Jan Dukene (Tvedestrand tverrpolitiske liste) og leder Helene Tveide i Oppfølgingsenheten minner innledningsvis om at de har taushetsplikt og dermed ikke besvarer spørsmål som går direkte på Celine-saken. De viser samtidig til at den nå ligger som klagesak hos fylkesmannen. - Vi avventer tilbakemelding derfra om hvorvidt kommunen gir et tilfredsstillende avlastningstilbud til familien.

Både ordføreren og enhetslederen synes slike saker uansett er vanskelige. - Pårørende føler ofte at kommunens tilbud er for dårlige. Vår jobb er imidlertid å foreta en tverrfaglig vurdering om hva som er til det beste for brukerne. Vi mener at tilbudet i den nye avlastningsboligen blir faglig godt nok – ikke minst med tanke på at vi har ansatt både vernepleier og fagarbeidere som skal ivareta den enkeltes behov.

- Hvorfor tar ikke kommunen hensyn til at samtlige fagfolk som kjenner Celine

og hennes behov både unisont og i klartekst fraråder kommunens vedtak om å overføre henne til et nytt avlastningstilbud?

- Vi mener at vi har tatt hensyn til faggrklæringene, men forholder oss samtidig til et regelverk som fylkesmannen nå skal avgjøre om vi har tolket riktig. Etter vår oppfatning gir vi alle våre innbyggere et godt og trygt tilbud. Vår jobb er imidlertid å se våre tjenester i en helhetlig sammenheng – enten det gjelder tilbud om avlastning, skole eller egen bolig.

Verken ordføreren eller lederen av Oppfølgingsenheten legger skjul på at Tvedestrand kommune nå bygger opp et eget avlastningstilbud for å spare penger. - Dette er likevel bare en side av saken. Vi har flere og får etter hvert ganske mange familier i samme situasjon som trenger et tilbud. Totaliteten blir bedre for kommunen ved å samlokalisere det på denne måten.

Avviser NFU-kritikk

Ordfører Dukene minner om at sentralinstitusjonene er nedlagt og at utviklingshemmede er integrert i kommunen. - Nå får vi kritikk for å sentralisere dem i større enheter. Det blir likevel helt feil når NFU tidligere har hevdet at området der vårt nye avlastningstilbud ligger, er en omsorgsgetto. Avlastningstilbudet skal gis i en tidligere lærerbolig som nå rustes opp fra kjeller til loft i tråd med kravene til dagens standard. Huset ligger for seg selv på den ene siden av en blindvei der det ellers kun er ordinære boliger – nær sentrum – med kort avstand til idrettsanlegg, svømmehall og badeanlegg. Jeg hadde i det minste forventet at kritikken av stedsvalg ville være sannferdig, sier ordfører Jan Dukene.

Husbankens praksis må straks følges opp!

Tore Hagebakken (Ap) krever at Husbankens praksis for støtte til boliger for personer med utviklingshemning straks følges opp. Uttalelsen kommer i forbindelse med Kommunal Rapports omtale av store bofelleskap.

Hagebakken krever at Husbankens praksis for støtte til boliger for personer med utviklingshemning straks følges opp. Han var saksordfører da Stortinget i desember i fjor vedtok at livssituasjonen for personer med

utviklingshemning skal utredes. Da fastslo stortingskomiteen enstemmig at boligprosjekter som er i strid med intensjonene i ansvarsreformen, ikke skal få offentlig til skudd.

*Tore Hagebakken.
(Foto: Bitten Muntbe-Kaas).*

Omsorgsgettoene skal under lupen

Tvedestrand kommune har fått grønt lys i Husbanken for å bygge botilbud til 12 personer med utviklingshemning. Det skal ligge på det NFU mener ikke kan kalles for noe annet enn en omsorgsgetto. Her er det i tillegg et sykehjem, en avlastningsbolig for barn og psykiatri-boliger som ligger i bratt terreng et steinkast fra hverandre.

I dette avgrensede området vil det etter hvert bo til sammen ca. 160 personer med diagnose

Nå varsler en bekymret kommunalminister Liv Signe Navarsete, ifølge Kommunal Rapport, et forskningsprosjekt som skal se nærmere på vurderingene

som gjøres av kommunen, Husbanken og Fylkesmannen i forkant av beslutningene om hvordan botilbudene til personer med utviklingshemning skal være. Kommunalministeren vil ha denne praksisen gransket nærmere. I et svar på et skriftlig spørsmål fra vararepresentant på Stor-

tinget, Frøydis Elisabeth Sund (SV) i juni, skriver Navarsete at det kan stilles spørsmål ved om føringene som danner utgangspunktet for Husbankens dialog med kommunene er tilstrekkelige.

Tvedestrand kommunes nye avlastningsbolig ligger i en omsorgsgetto.

Bildeforklaring:

1. Psykiatribygget
2. Strannasenteret bo- og omsorgsenter
3. Bak bygget her ligger avlastningsboligen
4. Her skal det bygges 12 boliger for personer med utviklingshemning.

Omsorgsbolig for 16 vedtatt i Stavanger

De planlagte omsorgsboligene i Stavanger kommune har vært gjenstand for mye diskusjon, men nå er avgjørelsen om å bygge omsorgsboligene på Sørå Bråde vedtatt.

Årsaken til diskusjonene er at det bygges enheter som skal romme 16 beboere. Det mener flere partier er for mange i forhold til de krav regjeringen har satt for denne type boliger. Dette ble også debattert i Stavanger formannskap nylig. - Vi har 99 mennesker som står i kø for å komme inn i denne type boliger, og da blir det feil å stoppe nå. Jeg foreslår at vi godkjenner prosjektet på Sørå Bråde, men at vi deretter stopper opp og evaluerer denne type omsorgsboliger, sa Per A. Thorbjørnsen, og fikk flertall for sitt forslag.

Ville sette foten ned

Eilif Meland (SV) ville stoppe prosjektet allerede nå, og ha en løpende dialog med brukerne for å finne en bedre løsning.

Cecilie Bjelland (Ap) mente, i likhet med flertallet, at byggingen ikke kunne stoppes nå, men at det er viktig å se på rammevilkårene for institusjonsboliger.

- Vi kan ikke stoppe dette nå, men jeg vil likevel sette et stort spørsmålstegn ved om vi følger de statlige retningslinjene, sa Bjelland

Forskningsprosjekt

Frambu søker deltakere til et forskningsprosjekt om betydningen av ernæring, fysisk aktivitet og bomiljøet i forhold til helsemessige utfordringer for voksne med Prader Willi synrom, Williams syndrom og Downs syndrom. Alle som deltar i studien vil bli invitert til et gratis kurs på Frambu høsten 2012 sammen med ledsagere som får tilbud om et eget faglig program på kurset.

Mer informasjon om undersøkelsen finnes på www.helseibolig.no. Prosjektet er tidligere omtalt i SFA.

FRAMskolen på Vallersund Gård

Et toårig lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv

FRAMskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste, innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv
- Parforhold og seksualitet
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving
- Utvikle evnen til å uttrykke seg
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær • Planlegging • Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand måltid til hverdag og fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri • Veve i veveriet • Samle urter
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet. Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring, går også inn som en del av undervisningen.
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet.
- Uforpliktende samvær, dans og lek.

Det første året bor elevene på internat.

Det andre året bor elevene mer selvstendig.

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller
FRAMskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

FRAMskolen – fra livet i familie og skole, til et liv som voksen

Alle må bytte bank

Alle som har hjelpeverge og midler under forvaltning det interkommunale Østre Agder i Arendal, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli må bytte bank. Vedtaket ble fattet i november i fjor uten at noen av de det gjelder ble varslet i forkant.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Dette betyr at personer med utviklingshemning og andre som har hjelpeverge, må overføre det de har av penger ut over 40 000 kroner fra sin lokale bank til Nordea. Overformynderiet mener at midler ut over dette beløpet er "mer enn det som er nødvendig for å utføre hjelpevergeoppdraget". Vedtaket omfatter både de som er umyndiggjort og de som ikke er det.

Bankbyttet får derimot ingen innflytelse på brukernes konti som disponeres av andre enn overformynderiet. Det betyr at uførepensjon og andre inntekter fortsatt skal gå inn på kontoen som hjelpevergen disponerer.

Bakgrunnen

Bakgrunnen for vedtaket er at det etter en anbudskonkurranse på banktjenester i 2010 viste seg at Nordea kunne gi størst utbytte. Seks prosent av den enkeltes årlig opptjente renter skal imidlertid gå til overformynderiets forvaltning. Dette skjer til tross for at de fleste som har hjelpeverge og har midler under overformynderiets forvaltning i Aust-Agder, tidligere har hatt pengene sine plassert på konto i Sparebanken Sør. Sistnevnte var også overformynderiets hovedbankforbindelse tidligere.

I begrunnelsen for vedtaket viser Østre Agder overformynderi også til sitt tilsynsansvar overfor hjelpevergene. Overformynderiet minner samtidig om vergemålsloven som sier at "...overformynderiet ved oppnevninger og senere kan bestemme at midler som omfattes av hjelpevergens oppdrag skal forvaltes av overformynderiet etter samme regler som for umyndiges midler".

Leder i NFU Aust-Agder fylkeslag, Svein Karlsen, og hjelpeverge Liv Oddbjørg Wroldsén.

Sterke reaksjoner

NFU Aust-Agder fylkeslag mottok sterke reaksjoner på vedtaket fra flere hjelpeverger, men har ikke oversikt over hvor mange kunder med utviklingshemning det omfatter.

Leder av fylkeslaget, Svein Karlsen, påpeker i en kommentar til Samfunn for alle at mens hjelpevergene tidligere har kunnet forholde seg til den enkeltes lokale bank og et overformynderi der de ansatte både kjente dem og personen de skjøttet midlene for, må de nå forholde seg til ansatte i Arendal som har den eneste Nordea-filialen i Aust-Agder. - Dette er etter vår oppfatning et overgrep både overfor de som eier pengene og overfor hjelpevergene som er satt til å skjøtte dem. Hjelpevergene må kunne avgjøre hvilken bank som er best tjenlig for den enkelte.

Karlsen viser til at hjelpeverger som har tatt kontakt med Risør kommune om denne saken har fått beskjed om at tidligere overformynder der er gått av med pensjon og at henvendelser i stedet må gå direkte til Østre Agder overformyn-

deri. - Dette er i strid med nåværende vergemålslov som sier at det skal være et overformynderi "i hver by og hvert herred". Spørsmålet er hvilken lov og hjemmel som gir Risør kommune rett til å fravike dette?

Mister handlefrihet

Karlsen er dessuten opptatt av at det slett ikke er alle hjelpeverger som bruker nettbank. - Ved bruk av

minibank får de ikke tatt ut mer enn 5000 kroner kontant. Har ingen tenkt på hvor tungvint det blir når eieren av pengene trenger nye møbler, skal reise på ferie eller av andre grunner har behov for å få tatt ut et større beløp? Tidligere kunne hjelpevergene henvende seg til overformynderiet lokalt og få større beløp umiddelbart – mens de nå må kontakte fremmede overformyndere og bankfolk i Arendal i samme ærend. Slik blir personer med utviklingshemning fratatt muligheten som andre har for å kunne bruke egne midler spontant. Vedtaket er en umyndiggjøring og fraskrivelse av deres handlefrihet i tillegg til å redusere hjelpevergenes funksjon.

Hvorfor nå?

Lederen av NFUs fylkeslag i Aust-Agder mener det er grunn til å minne om ansvarsreformen som gir utviklingshemmede muligheter til å delta i samfunnet på lik linje med andre ut fra den enkeltes ønsker og forutsetninger. - De skal behandles som enkeltmennesker og ikke som gruppe. De endringer Østre Agder overformynderi

her har gjort, ser vi som begrensninger og ikke som styrking av deres rettigheter, understreker Svein Karlsen.

Han forstår heller ikke hvorfor dette skjer nå – når Stortinget har varslet ny vergemålslov som innebærer at overformynderiet skal overtas av fylkesmannen fra og med 1. juli 2013. – Hvorfor lage endringer i gjeldende praksis før den nye loven blir vedtatt og man vet hvilke avtaler for forvaltning som da vil gjelde, spør Svein Karlsen.

Sperret konto

Liv Oddbjørg Wroldsen i Risør har skjøttet sin 49 år gamle datters midler til alles tilfredshet i alle år. I protest mot bankbytte-vedtaket satt hun 21. desember i fjor inn datterens penger som overstiger 40 000 kroner på en sperret høyrentekonto

i Sparebanken Sør – som alltid har vært familiens bankforbindelse.

Hun viser til at datteren får høyere renter for sine midler enn det Nordea Bank kan tilby. – Jeg nekter å ta ut pengene fra den sperrede kontoen og overføre dem til Nordea nå. Det vil i så fall koste datteren min 15 prosent i gebyr. Min protest handler også om at vedtaket i Østre Agder overformynderi har gått veldig inn på meg. Jeg opplever det som et overgrep både overfor min datter og meg personlig, sier Wroldsen til Samfunn for alle. Hun mener det er typisk at nettopp personer med utviklingshemning og andre svake grupper i samfunnet gjøres til gjenstand for et slikt vedtak – uten en gang å bli varslet i forkant.

Tvungen forvaltning krever enkeltvedtak

Advokat Petter Kramås er en av landets fremste eksperter på vergemålsloven.

- Det kreves en særskilt beslutning – i form av enkeltvedtak for hver person som måtte være berørt – dersom det skal kunne fastsettes tvungen forvaltning. Et slikt enkeltvedtak kan påklages til Fylkesmannen.

Det sier advokat Petter Kramås, en av landets fremste eksperter på vergemålsloven i en kort kommentar til Samfunn for alle. Han minner om at enkeltvedtak krever individuell vurdering. – Dersom Overformynderiets begrunnelse er generell og omfatter alle, vil samtlige avgjørelser/enkeltvedtak kunne være ugyldige. Et slikt vedtak må dessuten varsles på forhånd for å sikre at den enkelte får anledning til å fremme sine synspunkter før det blir tatt en avgjørelse. Det å unnlate å gi forhåndsvarsling kan – avhengig av omstendighetene – også innebære at enkeltvedtak blir ansett ugyldige. En grense på 40 000 kroner er dessuten svært lav i en slik sammenheng, og kan i tillegg være regelstridig.

Kramås mener at slik praksis beskrives her, kan det være god grunn til å fremme individuelle klager for de som er berørt – så lenge klagefristen ikke er gått ut. – De kan alternativt ta spørsmålet direkte opp med Fylkesmannen for å få avklart om overformynderiet anvender vergemålsloven riktig.

www.skaugeforlag.no
 post@skaugeforlag.no • 55 33 21 52

Ellens gode hverdag

God kjemi mellom Ellen Frogner og personlig assistent, Mona Lill Norhall.

Ellen Frogner bor i egen leilighet og har hatt brukerstyrt personlig assistanse (BPA) i snart to år med Horten kommune som arbeidsgiver. Det har gitt henne en god hverdag. Ordningen passer likevel ikke for alle. Ingen må tro at et vedtak om BPA betyr tjenester og et visst antall assistenter i så og så mange timer – og at alt deretter går av seg selv.

I HORTEN: BITTEN MUNTHE-KAAS

Ellens mor, Anne Elisabeth Frogner, kjempet lenge for at datteren med store og sammensatte funksjonshemninger skulle få BPA. Det skulle ta over to år før hun fikk gjennomslag. Frogner har ønsket at JAG skulle være arbeidsgiver for assistentene, men dette er foreløpig ikke aktuelt i Horten kommune. Hun kan samtidig ikke få fullrost hverdagen datteren nå har med BPA, selv om hun ikke legger skjul på at ordningen for henne som mor og stedfortredende arbeidsleder både er svært positivt, men samtidig krevende.

Lang vei

Den lange veien fram til BPA-ordningen for Ellen startet i utgangspunktet med en søknad til kommunen om brukerstyrt personlig assistanse i 2008 gjennom ULOBA (Foreningen JAG var ikke stiftet den gangen). I stedet fikk hun vedtak om kommunale tjenester i 2009. Fylkesmannen stilte krav om at ordningen skulle evalueres etter en viss tid – noe som ikke ble fulgt opp.

Dette førte til nye klagerunder og etter hvert et vedtak om BPA med kommunen som arbeidsgiver. Siden vedtaket satt betingelser blant annet om ansettelse som ikke var i tråd med intensjonen med BPA, ble det en ny runde hos Fylkesmannen. Selv om den ble avklarende, skulle det ta tid og mange møter med kommunen, før alt var på plass og det kunne søkes etter personlige assistenter for Ellen.

Anne Elisabeth Frogner viser til at tradisjonelle tjenester til mennesker med utviklingshemning i Horten kommune har vært et eget tjenesteområde, mens BPA er hjemmetjenestens ansvar. – Familien opplevde samarbeidet med hjemmetjenesten som positivt fra første stund. Det å bli vist tiltro, tillit og ansett som en ressurs var en god opplevelse, sier hun.

Optimal BPA-ordning

Resultatet er at Ellen fra 2011 har hatt en BPA-ordning som fungerer maksimalt med tanke på sitt døgnkontinuerlige behov. Ordningen er nå forlenget i nytt ved-

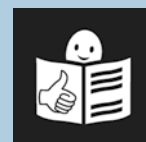
tak – fram til 2016. I dag er Anne Elisabeth Frogner kun i kommunen en gang i måneden for å levere timelister.

På spørsmål om hvordan hun skaffet personlige assistenter til datteren, svarer moren at hun skrev stillingsannonse etter de fem assistentene som Ellen hadde behov for selv. – Jeg hadde i forkant et ønske om at datteren vår skulle ha unge assistenter. Deretter plukket vi ut 12 av de vel 40 søkerne. Jeg hadde selv ansvar for førstegangsintervjuene, som ble foretatt på et kontor i kommunen der avdelingsleder i hjemmetjenesten og tillitsvalgt også var til stede. De som fortsatt var aktuelle, møtte til andre gangs intervju hjemme hos Ellen, med både oss og hovedpersonen til stede. På den måten fikk vi oppleve hvordan de forholdt seg til henne.

Fagorganisasjonene

– Som aktiv i JAG, fikk jeg god nytte av å ha deltatt på JAGs assistansegarantistkurs i forkant, fortsetter Anne Elisabeth Frogner. Selv om flere av de fem som

LETTLEST

Ellen har store funksjonshemninger og er avhengig av hjelp døgnet rundt.

Hun har nå fått en fin hverdag med brukerstyrt personlig assistanse. Det er Horten kommune som er arbeidsgiver.

Det tok to år før det gikk i orden.

Moren mener at ordningen ikke passer for alle.

Den er krevende fordi hun også er stedfortredende arbeidsleder.

Ellen bor nå i sin egen leilighet. Hun får hjelp av de fem personlige assistentene sine.

Alle assistentene stortrives i jobben.

De har mulighet for å ordne arbeidsdagen sin i samarbeid med henne.

Ellen har blitt kjent med mange nye mennesker som er venner og familie av assistentene.

Hun er stadig med på besøk hos dem.

- Ellen har et maksimalt BPA med tanke på sitt døgkontinuerlige behov, sier Anne Elisabeth Frogner.

Ellen kommer hjem fra dagsenteret i sin splitter nye bil.

ble ansatt og mange av de andre søkerne hadde solid fagbakgrunn, hadde vi i denne prosessen likevel mest fokus på personlig egnethet. Vi var dessuten opptatt av hvordan de kommuniserte og samhandlet med datteren vår. De måtte i tillegg være interessert i og trives med en alternativ arbeidstidsordning.

- Hvordan reagerte fagorganisasjonene på at de personlige assistentene skulle ha vakter som går ut over Arbeidsmiljølovens bestemmelser?

- Det ble møtt med skepsis – som snudde til begeistring etter at de ble invitert hjem til Ellen og fikk en grundig orientering om opplegget. På bakgrunn av dette og en omfattende og begrunnet

søknad, ble den alternative arbeidsplanen godkjent av Fagforbundet, i første omgang for et år. Arbeidsplanen går over fire uker, med jobb hver fjerde helg for fire av assistentene, mens en assistent i utgangspunktet bare jobber kveld og hvilende natt. I helgene arbeider de fra fredag klokken 14 til mandag morgen klokken ni. Deretter har de fri i en uke og arbeider så kveld og natt to ganger sammenhengende i uka etter, for så ha fri en uke igjen. Arbeidstiden gjennomsnittsberegnes etter en ukentlig arbeidstid på 33,5 t. Stillingsstørrelsene varierer fra 70 til 95,5 prosent. Alle parter er veldig fornøyd med denne arbeidsplanen.

Ensom jobb?

På spørsmål om assistentene klager over at de har en ensom jobb, svarer Anne Elisabeth Frogner kategorisk benektende. - De sier selv at de både har godt selskap i Ellen og stor mulighet for å organisere sin egen arbeidsdag i samarbeid med henne. Ellen har på sin side fått utvidet sitt sosiale nettverk betraktelig. Hun er blitt kjent med mange nye mennesker blant assistentenes venner og familier og er stadig med på besøk til dem. Alle assistentene gir uttrykk for at de stortrives i jobben – noe som også avspeiles i det lave sykefraværet. I år har vi ikke hatt sykdom overhodet – med unntak av en helg i januar. Da falt en av dem på isen!

Delegasjon til Halden for å lære mer om BPA

I forbindelse med Regjeringens og Stortingets pågående arbeid med rettighetsfesting av BPA (Brukerstyrt personlig assistanse) tok stortingsrepresentant Wenche Olsen (Ap) fra Østfold nylig initiativ til et møte i Halden for blant annet å få et innblikk i hva slags erfaringer hennes hjemkommune har med denne ordningen

I HALDEN: BITTEN MUNTHE-KAAS

Statssekretær Kjell Erik Øie i Helse- og omsorgsdepartementet var nylig i Halden for å høre hva slags erfaringer kommunen har med BPA.

Wenche Olsen hadde med seg en delegasjon fra Helse- og omsorgsdepartementet med statssekretær Kjell Erik Øie i spissen. De fikk møte kommunalsjef i Helse og omsorg Gun Kleve i Halden kommune og Jørn Nilsen, leder av NFU regionlag i Østfold. Sistnevnte fortalte om sin stesønn Are som har store, krevende og sammensatte funksjonshemninger og har fått en helt ny hverdag med BPA. Nilsen kunne dokumentere at Ares tilbud i dag koster samfunnet mindre enn det tjenestetilbudet han i sin tid fikk i kommunal regi. Dette helhetlige tilbudet er for øvrig blitt utførlig beskrevet både i SFA nr. 3/2008

og på nettsiden til Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemning (www.naku.no)

Møtet i Halden ble ikke brukt til å diskutere hvorvidt BPA skal rettighetsfestes eller ikke. Stortinget har allerede har vedtatt at personer med størst behov for tjenester skal kunne nyte godt av denne ordningen. Dissensen går på hva omfanget av den enkeltes tjenestebehov må være for bli omfattet av denne rettigheten.

Alle som har søkt, har fått innvilget BPA i Halden. Men selv om kommunen har erfart at brukerstyrt personlig assistanse fungerer svært godt for mange bru-

kere med ulike funksjonsnedsettelse, la ikke kommunalsjef Gun Kleve skjul på at det er en krevende ordning som ikke passer for alle.

Nedre grense

I diskusjonen om hvor den nedre grensen for bistandsbehov skal settes for å kunne nyte godt av BPA, påpekte Kleve at kommunens hjemmetjeneste fungerer bedre enn BPA når brukeren kun trenger to timer tjenester sammenhengende eller mindre. - Vårt system fungerer derimot ofte ikke fleksibelt nok når brukeren trenger mer omfattende og hyppigere bistand og det må rekrutteres nye medarbeidere. I så fall vil BPA være mer aktuelt, sa Gun Kleve.

Møtedeltakerne var samtidig enige om at individuelle hensyn likevel kan tale for bruk av BPA også når den enkeltes behov for tjenester er godt under minimumsgrensen. Det kan for eksempel være vanskelig for en kommune å stille med hjemmetjenester når en bruker må være på jobb klokken åtte og kun trenger hjelp til personlig hygiene en halv times tid hver morgen.

Fornuftig løsning

De tilstedeværende mente samtidig også at det er rimelig å la den enkelte kommune stå fritt til å si ja til søknader om BPA også hvis behovet er under minimumsgrensen. Dette ut fra tankegangen om at det er viktigst å finne fram til en fornuftig løsning i hvert enkelt tilfelle. Det var i denne sammenheng også enighet om at sunn fornuft jo først og fremst handler om å ha fokus på det som er best og mest hensiktsmessig for brukeren.

Kostbart?

Spørsmålet om hvorvidt BPA koster mer enn andre tjenesteordninger var heller ikke et tema på dette møtet. Jørn Nilsen var klar på at det rett og slett handlet om at argumentet ikke holder mål. I en samtale med SFA etter møtet minnet han om at BPA ikke er en ordning som utløser mer penger enn andre løsninger. - Det er vedtaket om den enkeltes behov som er det helt sentrale – enten det ivaretas gjennom BPA eller kommunale tjenester. De som hevder at BPA er mer kostbart enn kommunale tjenester, glemmer eller ser bort fra at det i så fall handler om et økt

dokumentert behov som utløser et utvidet tjenestetilbud – slik det for eksempel alltid skjer når ungdom med funksjonsnedsettelser flytter hjemmefra, sa Jørn Nilsen – noe også Gun Kleve kunne bekrefte.

Erikbo AS

Han brukte Erik, en ung gutt med utviklingshemning i Halden som nettopp har flyttet i eget hjem for første gang og har fått innvilget BPA som eksempel. - I dag må Erik ha hjelp av andre enn foreldrene om morgenen. Han er på jobb fra klokken åtte til to. Deretter må han ha noen hos seg fram til han skal legge seg pluss

passiv tjeneste om natten. I helgene er dagtilbudet stengt. Da må han ha tjenester på dagtid både lørdag og søndag i tillegg. Denne hjelpen vil han ha behov for enten tjenestene gis i form av BPA eller av kommunens hjemmetjeneste. Dette er budsjettammen som kommunen selv har beregnet det ville ha kostet å gi ham tjenester i egen regi. Erik og hans foreldre har i stedet valgt å opprette firmaet Erikbo A/S og disponerer nå det samme beløpet til BPA. Dette er en ordning som alle involverte parter er fornøyd med, sier Jørn Nilsen.

empo tv

Ledige jobber i tv!

Vi har ledige tv-jobber i Empo i Ski i Akershus.

Empo tv er Norges eneste tv-kanal for- og med mennesker med utviklingshemning. Du må derfor ha en utviklingshemning for å kunne søke.

Vi gir opplæring i journalistikk, tv-foto, lyd og enkel redigering.

PS! Du behøver ikke bo i Ski for å jobbe hos oss. Mange pendler fra andre kommuner.

For mer informasjon og søknadsskjema:
Ring 64 87 74 76 eller gå inn på

www.empotv.no

Hovedaksjonærer på egen arbeidsplass!

- Har dere det bra? Smaker kaffen godt – vil dere ha påfyll?

Kim Robin Johansen sørger for at de pent antrukne damene som drikker kaffe og nyter marsipankaken etter gammel oppskrift på Erlandsens Conditori i Halden til en hver tid har det de trenger. De tre setter åpenbart pris både på omgivelsene, god service og omtanken de blir møtt med på landets eldste konditori.

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS

Daniel Harbo (fra venstre), Malin V. Groth Pettersen og Kim Robert Johansen har både fått jobb og er hovedaksjonærer i Dagtia as som leier landets eldste konditori (Foto: Hanne Eriksen, Halden Arbeiderblad)

Damene er på sitt første besøk etter at stedet ble gjenåpnet 1. august. Her er Kim Robin og hans to kolleger med utviklingshemning både arbeidstakere og hovedaksjonærer i aksjeselskapet Dagtia as som nylig ble etablert og har inngått leieavtale med eieren av lokalene fram til 1. juli 2013. Da skal avtalen evalueres, eventuelt forlenges eller Fritia as kjøper stedet.

Dette er et brukerstyrt prosjekt i sosialt entreprenørskap, og er unikt i Norge. Det har sitt utspring i Fritia as som drives av Jørn Nilsen, leder av NFU regionlag i Østfold, og gir flere brukere og deres familier i Halden et (også unikt) avlastningstilbud. I likhet med det meste som skjer av nytenkning og positive tiltak for personer med utviklingshemning i sin hjemby, har han i samarbeid med foreldre

og mange støttespillere i sitt store nettverk også vært en av arkitektene bak etableringen av Dagtia as.

Med på alle gjøremål

Både Kim Robin og de to andre innehaverne, Daniel Harbo og Malin V. Groth Pettersen stortrives på jobben midt i byens hovedpulsåre – gågata i Halden sentrum. Erlandsens conditori har alltid hatt en særstilling hos byens befolkning. Haldenserne har fra dag en etter åpningen gått mann av huse for å igjen å kunne nyte den gode kaffen, de unike kakene og ferske lunsjrettene i etablissementet – som har så god "sjel" i veggene og ikke minst – historisk sus.

Før åpningen fikk de tre innehaverne opplæring. De deltar nå i alle gjøremål –

hele tiden under faglig veiledning. På bakeriet er de tre arbeidstakerne med på alt – fra produksjon av wienerbrød, eplestenger, kanelsnurrer, rundstykker og de mest vidunderlige kaker – for å nevne noe. De danderer og klargjør fristeriene på kjøkkenet, serverer og rydder i spiseavdelingen.

For Malin er 2012 blitt et veldig spesielt og spennende år. I tillegg til at jobben på konditoriet er praksisplass, er hun elev ved kokkelinjen på den videregående skolen på Risum. Målet er å ta fagbrev. Nettopp dette å koble virksomheten på konditoriet mot opplæring i videregående skole, som tar sikte på et yrkesliv ut fra den enkeltes forutsetninger og interesser, er et viktig ledd i målsettingen for Dagtia as. Flere elever vil i samarbeid med skolen etter hvert få samme mulighet.

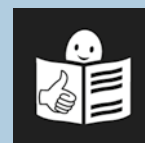
- Jeg skjønner nå hva andre mener når de forteller hvor slitne de er når de kommer hjem fra jobb, sa en glad Malin da hun serverte kaffen og den legendariske marsipankaken til SFAs utsendte. Ikke så rart. For på Erlandsens conditori går det i ett kjør for de i alt seks kollegene som har sitt arbeid på dagtid. Her åpnes dørene klokken åtte om morgenen og lukkes åtte timer senere. Spesielt i lunsjtiden mellom halv tolv og to kan det være svært hektisk.

Interiøret

På dette konditoriet kan gjestene enten ta kaffen med ut og ta del i det yrende gatelivet eller sitte inne i den elegante spiseavdelingen i gammel stil. Her er så mye som mulig av interiøret bevart. Det originale, dekorerte gulvet i spiseavdelingen har malemester og kasserer i NFU Østfold regionallag fra Sarpsborg konservert med tre lag lakk. Gulvet skal etter hvert håndmales på nytt. Riksantikvaren er kontaktet i forbindelse med den freskomalte veggen i salgsavdelingen fra tidligere 1800-tallet. Som med det første skal rammes inn og bevares for ettertiden bak et spesielt glass.

I taket er det stukkatur og lysekroner. Et galleri i Halden sørger for at veggene til en hver tid vil være fylt med kunst. Dagtia as får provisjon av det som selges. Erlandsens Conditori er også kjent som en av byens mest populære kulturscener. Her gis det konserter, arrangeres forfatterkvelder og andre kulturarrangementer. Flere lokale kunstnere har allerede tatt kontakt etter gjenåpningen med spørsmål om de kan bruke lokalet.

LETTLEST

Erlandsens Conditori i Halden ble gjenåpnet 1. august i år.

Kim Robin Johansen, Daniel Harbo og Malin V. Groth Pettersen stortrives i jobben på kafeen.

De tre arbeidstakerne med utviklingshemning er også hovedaksjonærer i aksjeselskapet Dagtia as som leier stedet.

Alle tre fikk opplæring før åpningen. De gjør alt i bakeriet og får hele tiden råd og faglig støtte.

De er med på produksjonen av wienerbrød, eplestenger,

kanelsnurrer, rundstykker og vidunderlige kaker!

Dessuten serverer de og rydder i spiseavdelingen.

Malin er også elev ved kokkelinjen på den videregående skolen på Risum.

Målet er å ta fagbrev.

Arbeidet på konditoriet blir koblet opp mot opplæring i videregående skole.

Flere elever vil etter hvert få samme mulighet.

Fornøyd stamgjest

En av stamgjestene, Rita Iren Henriksen, slo seg i mangel av noe annet ledig, ned ved vårt bord. Hun var også glad for at Erlandsens conditori var åpnet igjen. I tillegg til å rose miljøet, det spesielle lokalet og fortelle om gode barndomsminner

om mange 17. mai besøk var hun imponert over de tre arbeidstakerne med utviklingshemning - De gjør en kjempejobb! Jeg håper flere får arbeid andre steder. Om jeg kommer hit igjen? Selvsagt! Det er bare en uke siden gjenåpningen. Jeg har vært her fire ganger allerede!

Malin V. Groth Pettersen smører og danderer rundstykker.

Statssekretær Jan Erik Øie spiste lunsj på Erlandsens Conditori der han fikk god service av Malin V. Groth Pettersen.

Storingsrepresentant Wenche Olsen (Ap) er imponert over initiativene som tas i hjembyen Halden for å skaffe utviklingshemmede jobb i ordinært arbeidsliv. Her på Erlandsens Conditori med Jørn Nilsen.

Vil skape arbeidsplasser som samfunnet trenger og vil ha

- Med det brukerstyrte Dagtia-prosjektet tar vi sikte å skape tilrettelagt næringsutvikling og dermed gi enkeltpersoner et individuelt tilrettelagt tilbud på bakgrunn i hva den enkelte kan og vil. Målet er også å skape arbeidsplasser som samfunnet trenger og vil ha.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Leder av NFU Østfold regionlag, Jørn Nilsen, har fingeren med i de beste tilbudene som har med personer med utviklingshemning i Halden å gjøre. Han sier i en samtale med SFA at flere ønsker et mer målrettet og individuelt tilbud. - Vi ønsker å bidra til at dette skjer i forhold til den enkeltes interesser for et yrke og opplæringen som tilbys i videregående skole. Vi er motstandere av store og segregerte tilbud

som det har vært flest av i det offentlige tilbud om sysselsetting av utviklingshemmede. Ved å etablere mindre virksomheter med et meningsfylt innhold som samfunnet trenger, gir vi den enkelte arbeidstaker økt selvfølelse.

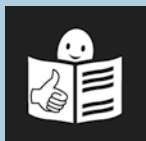
Nilsen påpeker at Dagtia-prosjektet også skal vise at personer med utviklingshemning kan være gründere og nyskapende. - Dette er bakgrunnen for at det er

arbeidstakerne med utviklingshemning som er hovedaksjonærer i Dagtia as, som leier Erlandsens Conditori. Støttespillerne og medhjelpere kan tegne B-aksjer. Her er det sosialt entreprenørskap og "non-profit" prinsippet som gjelder.

Flere virksomheter

Tanken er at det på litt sikt vil bli etablert og utviklet flere arbeidsplasser i form av

LETTLEST

Leder Jørn Nilsen i Østfold regionlag har satt i gang gode tilbud for personer med utviklingshemning i Halden.

Det gjelder å etablere mindre virksomheter med meningsfylt innhold som samfunnet trenger, sier han.

Da får den enkelte arbeidstaker økt selvfølelse.

Dagtia-prosjektet skal vise at personer med utviklingshemning også kan være gründere og nyskapende.

Dagtia as leier Erlandsens Konditori i Halden.

Støttespillere og medhjelpere kan tegne B-aksjer.

Jørn Nilsen har planer om å starte et lokalt trykkeri for trykking på tekstiler.

Det mangler et slikt tilbud i Halden i dag, sier han.

Det er også behov for et vaskeri i byen.

En annen idé er å overta et dagsenter og gjøre det om til et lite gjestehus.

små "satelittvirksomheter" med verdiskapende produkter i Dagtia as. - Kommunen har noe slik virksomhet nå – men her er det omsorgsbegrepet som står i fokus. Brukerne her må i stor grad velge et av kommunens etablerte tilbud og ikke ut fra interesse eller kompetanse.

Mange planer

- *Hva slags virksomheter har dere etter hvert planer om å starte opp med?*

- Vi har flere – for eksempel en liten avdeling av Dagtia as med et lokalt trykkeri for trykking på tekstiler som t-skjorter, caps for bedrifter, idrettslag, andre foreninger, offentlig sektor osv. Vi mangler et slikt tilbud i Halden i dag, og vet at det finnes muligheter både når det gjelder kunder og utstyr. Her kan det etableres arbeidsplasser for tre brukere og en veileder.

Vi har i tillegg fått signaler fra andre næringsdrivende i Halden om at det er behov for et vaskeri i byen. Når distribusjonsoppgavene i slik virksomhet er inkludert, vil det kunne gi tilbud til tre til fire brukere pluss veileder.

Ideen om å overta et nåværende dagsenter vederlagsfritt og gjøre det om til et lite gjestehus med syv gjesterom til overnatting og frokost er også lansert. Med litt investering, omgjøringer og oppussing vil stedet både fysisk og beliggenhetsmessig kunne bli en liten bedrift med gode og meningsfylte oppgaver. Arbeidet på kjøkkenet, vask av rom, booking og vaktmesteroppgaver kan muligens kunne gi sysselsetting til fire brukere og en veileder. Vaktmesteroppgavene kan eventuelt også deles med arbeid ved noen av de andre virksomhetene som det kan bli aktuelt å etablere.

Jørn Nilsen understreker at det kun vil bli nyskapende tiltak som vil bli vurdert. - Det vil si tiltak som det er det er eller skapes et behov for og som ikke skal

konkurrere med andre virksomheter i kommunen.

Økonomi

- *Får Dagtia as offentlig støtte til driften?*

- Vi får ikke en krone fra noen i dag – med unntak av en NAV-stilling på konditoriet. Dette til tross for at selskapet vil skape gode og meningsfylte oppgaver til brukere som kommunen gir tilbud til i dag eller kommer til å gi et tilbud til fremover. Arbeidsplasser hos oss vil føre til mindre pågang til kommunale dagsenterplasser. Vårt mål er ikke at dette må være en privat drift. Kommunen må gjerne tre inn i virksomheten. Men hovedideen om brukernes eierforhold som hovedaksjonærer ønsker vi uansett opprettholdt.

I dag koster driften av dagsenterplasser kommunen betydelige beløp på drifts- og investeringsiden. Vi forventer at tilskudd til Dagtia as vil koste kommunen mye mindre. Slik bør det være interessant både faglig og økonomisk interessant for kommunen å bidra.

Søkes støtte

På spørsmål om det er tatt initiativ for at næringslivet skal medvirke i dette prosjektet bekrefter Nilsen at det vil bli søkt støtte fra ulike tilskudds-, fonds-, innovasjons- og støtteordninger. - Mange av våre støttespillere bidrar også med dugnadsinnsats som i sin tur også vil styrke driften økonomisk. All verdiskapning og overskudd skal brukes til å videreutvikle virksomheten ved at midlene føres inn i bedriften.

Wenche Bergland bruker sin I-pad aktivt i jobben på vaskeriet ved Orkerød sykehjem.

Flere i vanlig jobb med bruk av IKT

I dag finnes det nesten ikke en jobb her i landet der det ikke brukes en eller annen form for IKT. Mange personer med utviklingshemning kan både mestre digitale ferdigheter og ha glede av denne teknologien – som kan åpne dørene for flere i det ordinære arbeidslivet.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Wenche Bergland i Moss er en av dem som nå opplever dette – blant annet takket være opplæring i og bruk av Ipad eller nettbrett. 52-åringen er en av tre arbeidstakere med VTA-plass ved arbeidsmarkedsbedriften Personalpartner (tidligere Masvo AS) i Moss som får prøve seg gjennom prosjektet Doorways (se egen rammesak). Hun bruker nå sitt IKT-verktøy aktivt i jobben på vaskeriet ved Orkerød sykehjem to dager pr. uke.

Personalutvikler Trine Lise Jacobsen ved Vekstavdelingen hos Personalpartner sier i en samtale med SFA at bedriften hadde et forbedringspotensial i bruken

av IKT for sine arbeidstakere med utviklingshemning. – Det ønsket vi å gjøre noe med – og takket derfor ja til å delta i Doorways-prosjektet. I utgangspunktet var det likevel ikke noe nytt for oss å skaffe våre arbeidstakere med utviklingshemning jobb i ordinært arbeidsliv. Det har vi bidratt til ved flere anledninger tidligere.

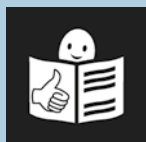
Bruk av IKT

Jacobsen viser samtidig til at når arbeidstakere flest begynner i ny jobb, er det vanlig å få en arbeidsbeskrivelse. – Enkelte av våre arbeidstakere leser imidlertid ikke så godt. Da kan et nettbrett med arbeidsplan

skrevet med tydelig skrift eller i form av en film som forklarer hva som skal gjøres, være en god løsning. Slik har det vært – for eksempel for Wenche. Da hun ble en del av Doorways fikk hun og de to andre som deltar i prosjektet fra Personalpartner lære å bruke nettbrettet som et hjelpemiddel underveis i sin arbeidsdag. Wenche disponerer nettbrettet også utenom arbeidstid og kan dermed se på filmene når hun selv føler behov.

Trine Lise Jacobsen har laget flere nye instruksjonsfilmer med Wenche i hovedrollen der hun utfører oppgavene på sin nye arbeidsplass. Slik ble hun delaktig i

LETTLEST

Wenche Bergland har VTA-plass ved arbeidsmarkedsbedriften Personalpartner.

Der har hun jobbet i 21 år.

Hun har alltid takket nei til å prøve seg i en vanlig bedrift.

Nå får hun og to andre med VTA-plass prøve på det gjennom prosjektet Doorways.

Prosjektet lærer mennesker med utviklingshemning å bruke IKT hjelpemidler i arbeidet sitt.

Det skal gjøre overgangen fra en VTA-rbeidsplass til jobb i vanlig bedrift enklere.

Wenche har fått opplæring i bruk av nettbrett. Der kan hun lett finne arbeidsplaner og rutiner.

Hun bruker nettbrettet i den nye jobben på vaskeriet ved Orkerød sykehjem to dager i uken.

Wenche lærer også å bruke IKT-verktøyet når hun skal utføre nye arbeidsoppgaver.

Hun har fått hjelp til å lage CV på nettbrettet.

Da viser hun en film over hvilke oppgaver hun har på vaskeriet hos Personalpartner de andre ukedagene.

Avdelingsleder Jeanette Blondin er svært fornøyd med sin nye arbeidstaker.

sin egen læringsprosess. Denne metoden ble også benyttet da Wenche skulle lage sin egen CV. I stedet for å skrive en vanlig CV viser hun en film over hvilke oppgaver hun har på vaskeriet hos Personalpartner de resterende ukedagene.

Denne filmen viste Wenche frem til arbeidsgiver og andre medarbeidere ved Orkerød sykehjem før hun begynte i sin nye jobb. Avdelingsleder Jeanette Blondin kunne dermed selv se hvor godt og allsidig hun utførte sitt arbeid. Blondin ble ikke minst imponert over hvordan Wenche brukte nettbrettet som et IKT hjelpemiddel.

Oversikt

Jacobsen viser til at Wenche også benytter nettbrettet til andre formål som gjør arbeidsdagen enklere. Hun har laget en oversikt over rutiner, arbeidsoppgaver, kolleger og kontaktpersoner med navn og telefonnumre, oversikt over turnusene på sykehjemmet osv. Denne oversikten er lett tilgjengelig på nettbrettet slik at hun kan lete opp informasjonen ved behov.

Takket være denne grundige tilretteleggingen både før hun begynte og gjennom fortløpende oppfølging av sin tilrettelegger Marian Mikalsen, har Wenche både funnet seg til rette og gjør svært god nytte for seg på sykehjemmet.

Trygt på nett

For foreldre og omsorgspersoner for ungdom med utviklingshemning har Karde AS produsert en veileder for nettvett i bruk av sosiale medier. Veilederen har tittelen "Nettvett for foreldre/foresatte – Sikrere bruk av internett og sosiale medier". Det består av en kortfattet del for ungdommer og en mer utfyllende for foreldre. Her gis råd om hvordan man kan delta i sosiale medier på en trygg måte.

Last ned veilederen fra www.karde.no/Nettvett for foresatte.pdf

Selv om hennes utplasseringsperiode som deltaker i Doorways-prosjektet kun varer i seks måneder og blir avsluttet i løpet av høsten, fikk Jacobsen tidlig tilbakemeldinger fra ledelsen på sykehjemmet om at man der kan tenke seg å fortsette samarbeidet.

Rekruttering

På spørsmål om i hvilken grad utplassering i det ordinære arbeidslivet er en løsning som kan passe for alle arbeidstakerne ved VTA-bedriften, svarer Trine Lise Jacobsen benektende. - Vi forsøker å være realistiske når det gjelder rekrutteringen av våre arbeidstakere med utviklingshemning til det ordinære arbeidsmarkedet. Det er viktig at verken Wenche eller andre blir utsatt for forventninger, krav eller situasjoner som de ikke makter å forholde seg til.

En av forholdsreglene vi derfor tar i denne sammenheng er å sikre at det er toleranse for at våre arbeidstakere kan ha sine gode og dårlige dager på deres nye arbeidsplass. Vi skal være gode på å legge til rette og samarbeide godt både med arbeidsgiver og vår arbeidstaker. Slik kan vi komme eventuelle problemer i forkjøpet. Det er om å gjøre å finne fram til en løsning som begge parter er fornøyd med.

Trine Lise Jacobsen understreker at man ved Personalpartner har et klart ønske om å øke antallet eksterne arbeidsplasser for arbeidstakere med VTA. - Gjennom Doorways-prosjektet og bruk av IKT hjelpemidler har vi kommet et godt stykke på vei mot dette målet.

Ukentlig rapportering

Personalpartner rapporterer nå ukentlig til Doorways-prosjektet om hvordan Wenche og hennes to kolleger fungerer i jobbene sine. - Dette er et utviklingsprosjekt som skal resultere i noe. Vårt mål er at alle tre skal få fortsette etter at prosjektperioden er over. Vi ønsker også å arbeide videre med dette slik at flere kan få muligheten til å prøve seg i ordinært arbeid.

Wenche har arbeidet hos oss i hel stilling i 21 år, og har hittil alltid takket nei til å prøve seg i ordinær bedrift. Tanken på det har imidlertid modnet seg over tid. Det er derfor fantastisk både for henne selv, oss og kollegene hennes på sykehjemmet å oppleve hvor godt det fungerer!

- Det er fantastisk å se hvor godt Wenche fungerer i ordinært arbeid, sier personalutvikler Trine Lise Jacobsen.

Stryking er en av Wenches viktigste oppgaver på sykehjemmet.

Doorways-prosjektet

Programmet FARVE i NAV skal gjennom forsøksprosjekter øke kunnskapen og bidra med kunnskapsformidling om hvordan målene innen arbeids- og velferdspolitikken kan nås på en bedre måte. Prosjektet Doorways finansieres av FARVE.

Prosjektets hovedmålsetting er å bidra til at mennesker med utviklingshemning får utvikle seg best mulig og at de inkluderes i arbeidslivet. Et delmål er å utvikle og dokumentere IKT-basert tilrettelegging og opplæring for samme målgruppe i overgangen mellom VTA i arbeidsmarkedstiltak og jobb i ordinært arbeidsliv. Prosjektet skal blant annet gi IKT-støtte ved opplæring i nye arbeidsoppgaver. Det brukes trykkskjermbasert hylleware som nettbrett i tilretteleggingen.

Denne satsingen håper man i tillegg skal påvirke holdninger og inspirere flere vekstbedrifter med VTA til å hjelpe flere over fra VTA i arbeidsmarkedsbedrift til tilrettelagt arbeid på ordinære arbeidsplasser. Prosjektet skal dessuten bidra til

å formidle kunnskap om hvor viktig det er at mennesker med utviklingshemning som kan mestre det, får kompetanse i bruk av IKT:

Doorways er en videreføring av det avsluttede prosjektet "IKT på veien videre" som vi har omtalt i SFA nr. 2/2011. Det ledes av Gro Marit Rødevand i Karde AS. Samarbeidspartnere i prosjektet er ASVL og tre av deres medlemsbedrifter: Fossheim Verksteder AS i Oslo, MjøsAnker AS i Hamar og Personalpartner AS i Moss som tidligere het Masvo AS.

Doorways startet opp våren 2011 og skal gå fram til årsskiftet 2012/2013. Resultatene og de beste eksemplene som oppnås i prosjektet, skal formidles nasjonalt og internasjonalt. Erfaringene skal også systematiseres og presenteres i en sluttrapport.

Interesserte kan lese mer om prosjektet på www.karde.no/DOORWAYS

Stolt, sterk og synlig!

Marte Wexelsen Goksøyr ble hedret med Stolthetsprisen 2012 under den årlige Stolthetsparaden i Oslo nylig, som arrangeres i samarbeid mellom Norges Handikapforbund, ULOBA og NFU.

"Goksøyr får prisen fordi hun er stolt, sterk og synlig. Med det har hun gjort seg bemerket i kampen mot diskriminering av funksjonshemmede" het det i begrunnelsen for tildelingen. Stolthetsprisen gis til mennesker som gjør seg bemerket i kampen mot diskriminering av funksjonshemmede.

Årets prisvinner ble for alvor kjent da hun troppet opp i Stortingets vandrehall ikladd t-skjorte med teksten "Utrydningstruet" for å fortelle statsminister Jens Stoltenberg sin hjertens mening om tidlig ultralyd og veien

mot et sorteringssamfunn.

Goksøyr har også mottatt flere andre priser for sitt engasjement, blant dem Bjørnson-prisen og Livsvernprisen 2012. I mars ga hun ut selvbiografien "Jeg vil leve".

Stolthetsparaden satt nok en gang sitt stolte, sterke og synlige preg på sentrumsgatene i hovedstaden med ridende politi i front, øredøvende trommer, fløyter, musikkorps og taktfaste slagord fra de mange grønnkledde om likeverd og et samfunn for alle.

Deltakerne i Stolthetsparaden setter sitt høylydte preg på bybildet.

Stor oppslutning om årets Stolthetsparade

Fyrfestivalen 2012

tente Eigersund

Både værgudene og de vel 450 deltakerne på den 19. Fyrfestivalen i Eigersund satt sitt glade preg på den idylliske sørlandsbyens sentrum fra festivalen ble åpnet i Byteltet fredag kveld til den ble avsluttet med festmiddag og dans til langt ut i de små timer dagen etter.

Og dansen går.

Glad trommis.

Etter at ordfører Leif Erik Egaas hadde ønsket velkommen og flere av de tilreisende musikk- og dansegruppene hadde bidratt med underholdning, dro Jørn Hoel i gang med kjente låter i Byteltet fredag kveld. Den folkekjære artisten hadde ingen problemer med å lokke de mange danseglade ut på gulvet. Feststemningen ble ikke mindre da Happy Players fra Kristiansand fikk spille "Æ har en drøm" med Jørn Hoel og Eigersund musikkorps.

Fyrfestivalen er et arrangement for utøvere med utviklingshemning som danser, spiller musikk, driver teater eller andre kulturelle aktiviteter. Høydepunktet under de to festivaldagene ble også denne gangen bidragene fra de mange deltakerne selv som

underholdt på torget og i Gågata lørdag formiddag. Og byens innbyggere stilte som vanlig opp. Tusenvis gledet seg over musikk- og dansegruppenes fremføringer på torget i det vakre sommerværet. Rene 17. mai-stemningen var det!

Festivalen ble som vanlig avsluttet med opptog i byens gater og festmiddag der de danseglade nok en gang fikk svingt seg. Denne gangen med festivalens faste orkester Jet Set på scenen.

Rogaland fylkeskommune og Eigersund kommune støtter festivalen økonomisk. Det valgte arrangørene av det femte Kystløpet i Eigersund også å gjøre. De ga overskuddet etter årets løp på 11 000 kroner til festivalen.

Bananer til alle.

Gode venner.

Spennende samspill mellom profesjonelle og amatører.

Mye god improvisasjon.

Mats Sollid fra Empo TV var en av bidragsyterne.

Knott, sol, regn og stor stemning

Knott og sommerregn la ingen demper på stemningen på årets Sound of Happiness-festival i Kristiansand. Programmet var så tettpakket at arrangementet måtte utvides med en dag. Det resulterte i besøksrekord med over 1000 publikummere innom og økonomisk overskudd.

Medlemmene av Sound of Happiness både i Kristiansand, Lyngdal og Farsund, diverse artister fra Vennesla, Mandal og en delegasjon på 25 glade musikanter og ledsagere fra søsterorganisasjonen Alexianer i Münster i Tyskland bidro alle til å gi publikum full valuta for pengene. De førstnevnte hadde flere innslag både i egen regi og sammen med flere tilreisende artister – som Lindesnes Trekkspillklubb, countryartisten Wendel Adkins, Erik Faber, The Bjorvands, Stein

Roger Sordal og Tenderleaves. Reporter i Empo TV og artist i Dissimilis, Mats Alvaro Sollid, bidro også til den gode stemningen. Det musikalske bidraget av deltakerne i arrangørens nye dagtilbud "Happy days" gjorde også sterkt inntrykk.

Hovedprogrammet gikk lørdag med 30 grupper på scenen. Det hele ble roet ned med det som skulle vise seg å bli en mange timers "jam" på festivalområdet i solskinnet søndag der amatører og pro-

fesjonelle improviserte både alene og i spennende samspill.

Årets festivalbudsjett var på 1,5 millioner kroner, hvorav en god del offentlig støtte. De 60 000 uventede kronene fra Barne- og ungdomsdirektoratet kommer også godt med når 25-årsfestivalen i 2013 skal planlegges.

Summa summarum: Vel blåst!

bmk

Fokus på fritid

- Det er forsket mye på ungdom med Downs syndrom. Fortsatt vet vi likevel for lite om hva de bruker fritiden til, hvem de er sammen med, og hvilke muligheter de har i hverdagen for fritidsaktiviteter generelt.

Førsteamanuensis Anne Stine Dolva, amanuensis Marit Kollstad og professor Jo Kleiven ved Høgskolen i Lillehammer mener det er behov for mer kunnskap om ungdommenes valg og erfaringer for å kunne vite hvilke muligheter som finnes. De er opptatt av at man med mer kunnskap kan bidra til at flere får en sosial og selvstendig fritid med meningsfylte aktiviteter i fellesskap med venner. De tre forskerne har derfor sett nærmere på fritidsaktivitetene hos et årskull fjortenåringer med Downs syndrom. Data ble samlet i tilknytning til studier som følger de samme ungdommene over tid.

Dolva, Kollstad og Kleiven er alle opptatt av at fritiden spiller en viktig rolle for barn og unge med utviklingshemning. De viser til at fritiden er en viktig arena for læring, opplevelse og forståelse av sin hverdag. - Vi har mye faglitteratur om fysisk aktivitet og organiserte idrettsaktiviteter for ungdom med Downs syndrom. Det er imidlertid like viktig å se på hvordan de som ikke er med på slike tilbud, bruker kroppen sin. Som kan handle om

alt fra vanlige lek hjemme, om å sykle, stå på ski, hoppe trampoline, hjelpe til med husarbeidet osv.

Sammensatt bilde

De tre kollegene er fortsatt ikke ferdige med å analysere funnene i denne studien, og holder dem derfor tett til brystet. I en samtale med SFA viser de likevel til at mange av funnene er allmenne. - Det er bra – i den forstand at fritiden til ungdom med og uten utviklingshemning har mange felles trekk.

Kollstad, Dolva & Kleiven har brukt ungdommenes foreldre som informanter. - Bildet de tegner av sine familiemedlemmers fritidsaktiviteter er sammensatt. Det viser at ungdommene både deltar i formelt og uformelt organiserte fritidstilbud. De fleste er i tillegg med på tilrettelagte tilbud for jevnaldrende med kognitive vansker. En viktig årsak er at få ungdommer med utviklingshemning får venner når de deltar i ordinære fritidsaktiviteter for alle. Vennskap opplever de først og fremst i møtet med andre i tilbudene som

er spesielt tilrettelagt. Slike fritidsaktiviteter velges imidlertid også ut fra interesse og mestring. Foreldrene spiller en aktiv rolle i ungdommenes fritid, både med kjøring, som ledere i ulike aktiviteter, som støttespillere og er de som ofte motiverer den enkelte til å delta.

Variasjonen

Forskerne har også sett nærmere på variasjonen i fritidstilbudene som ungdom med utviklingshemning benytter seg av. - Noen steder kan de velge mellom flere organiserte og spesielt tilrettelagte tiltak. De som bor på landsbygda, må derimot ofte reise langt for å få et tilbud. Mange foreldre kjører sine ungdommer både en og to timer hver vei for at de skal få være sammen med venner og kjente i spesielt tilrettelagte tiltak.

Det er samtidig viktig å ha i mente at vi alle holder på med en rekke uformelle aktiviteter på egen hånd i fritiden, presiserer Kollstad, Dolva og Kleiven. - Mye skjer på hjemmebane uten at det er venner til stede. Barn og unge med utviklingshemning

Småsaker

Detektiv

Det ble nylig delt ut 60 millioner kroner til norske spillefilmer. Friland Produksjon AS og regissør Bård Breien fikk 8,8 millioner i produksjonstilskudd for å lage filmen "Privatdetektiven". Hovedrolleinnnehaveren har Downs syndrom. Breien har funnet mannen, men vil ikke gå ut med navnet ennå. - Han blir den nye Aksel Hennie, sier filmregissøren i en kommentar til Aftenposten.

Eksempelsamling

Gjøvik kommune ved kulturkontoret er med på en eksempelsamling utgitt av Barne-, Likestillings- og inkluderingsdepartementet med fokus på Gjøvik Svømmeklubb som har tilrettelagt sin aktivitet i stor grad for utøvere med funksjonsnedsettelse.

(Kilde: Tidsskriftet Kultur og fritidsnytt nr. 57 utgitt av Gjøvik, Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten kommuner)

– Fritiden spiller relativt sett en viktigere rolle for ungdom med utviklingshemning enn for andre, mener Anne-Stine Dolva (til venstre), Jo Kleiven og Marit Kollstad.
(Foto: Samfunn for alle)

har imidlertid få eller ingen venner som ringer eller stikker innom for å være sammen.

Sosiale medier

De tre forskerne minner også om at mange barn og unge med utviklingshemning – i likhet med jevnaldrende uten – har stor glede av data og sosiale medier. – Problemet er at mange som har tilegnet seg ferdighetene det krever, har få venner eller andre jevnaldrende å bruke dem i forhold til. Selv om det er fint å være sammen med noen i fritiden, er det samtidig viktig for oss alle å kunne drive med noe vi er interessert i på

egen hånd. Det å kunne være selvgående – uten at andre er til stede – er derfor også et mål. Slik kan databruk spille en viktig rolle for den enkelte både alene og i samspill med andre.

Internasjonale artikler

Dolva, Kollstad og Kleiven er nå i gang med å skrive to internasjonale artikler om dette forskningsprosjektet. Den ene skal handle om hva ungdommene i undersøkelsen bruker fritiden sin til, mens temaet i den andre spesielt skal rette seg mot fysisk aktivitet. Forskerne understreker at de selvsagt også skal formidle resultatene på norsk.

DVD om inkludering

En inkluderende skole for alle er et overordnet ideal i norsk skole. Likevel strever mange. Hvorfor er det så vanskelig å få til inkludering i praksis?

Nå lanserer Sørlandet kompetansesenter en DVD som kan brukes som et verktøy i arbeidet med inkludering. "Rom for mangfold" er en samling eksempler og intervjuer. Disse kan brukes som utgangspunkt for samtaler om inkludering i skolen. DVD'en inneholder fem historier om skoler som har jobbet med inkludering ut fra forskjellige perspektiver. Ulike skoler med ulike elever og med ulikt utgangspunkt.

En av de fem historiene handler om Sverre (16) som går i 10. klasse på Lindesnes ungdomsskole. Mens mange elever med Downs syndrom blir gitt et spesialtilbud i ungdomsskolealder, ville han gå på samme skole som de han kjente fra barneskolen. Historien hans er for øvrig gjengitt i NFUs hefte "Overganger mellom ulike skoleslag".

I tillegg til å lese om de fem elevene kan seerne av denne DVD'en klikke seg inn på forskjellige temaer der professor Thomas Nordahl og forsker Gidske Holck svarer på sentrale spørsmål om inkludering.

Sverre (til høyre) stortrives på Lindesnes ungdomsskole.
(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Småsaker

Barnehageloven

Barnehageutvalget, som har gjennomgått barnehageloven med forskrifter vurderer om regelverket er godt nok tilpasset dagens barnehagesektor. Utvalget mener dagens lovverk er stort og uoversiktlig, og ser derfor på muligheten for blant annet å slå sammen dagens forskrifter til en felles forskrift. Det foreslås også å overføre alt om rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen fra opplæringsloven til barnehageloven.

Høringsfristen for NOU2012:1 Til barnas beste er gått ut. Les mer på www.regjeringen.no

Døvblinde

Helse- og omsorgsdepartementet har besluttet at kompetansetjenester til døvblinde skal organiseres som en nasjonal kompetansetjeneste under Helse Nord RHF. De seks sentrene som i dag yter tjenester til denne målgruppen, vil fortsatt inngå i den nasjonale kompetansetjenesten. Godkjenningen av den nye nasjonale kompetansetjenesten for døvblinde gjelder fra 1. januar 2013. Les mer på www.frambu.no

Topp stemning på båtturen til Arendal. (Foto: SFA)

Vel blåst på Hove!

Førstehjelpskurs og besøk i dyrehage var nye og populære innslag på NFUs 23. organisasjonsleir på Tromøya utenfor Arendal i sommer der i alt 93 deltakere og ledsagere deltok.

Værgudene var ikke helt i godlage hele tiden – men noen dager med knallvær fikk de. Stemningen var til gjengjeld på topp fra dag en. Deltakerne var fornøyd med det varierte kurstilbudet – og ble som vanlig behørig foreviget i forskjellige aktiviteter i den tradisjonelle leiravisen som lages av foto- og datagruppen.

Også i år ble nye deltakere raskt inkludert i fellesskapet. Ankomstkvelden lørdag møttes alle til musikk og dans på diskoteket. På den offisielle åpningen søndag gikk NFU-flagget til topps på leirplassen. Deretter var det forskjellige bli-kjent-aktiviteter som inkluderer nye deltakere og spleiser de som bor i samme hus. Mye av de tre neste dagene gikk med til kursaktiviteter der deltakerne også blir kjent på tvers av husene de bor i.

Minst et av kursene på organisasjonsleiren har et interessepolitisk innhold. I år var temaet Organisasjon, Kroppen min og følelsene mine og Seksualitet og samliv.

På dansekurset var det full trøkk, og på boccia- og spesielt fotballbanen gjorde spillerne en formidabel innsats. I den årlige fotballkampen mot det lokale Øyestadlaget innkasserte NFU-laget som vanlig en solid seier. Sangfuglene i leirkoret bidro til den gode stemningen med sin opptreden. Friluftsjaktentusiastene drev sin vane tro med mange spennende og lærerike aktiviteter. Fiskelykken stod dem bi – med både flyndre, torsk og krabber i garnet som ble fortært ved bålet utendørs. Den årlige båtturen var litt kortere denne gangen – men det å se Arendal og den vakre skjærgården omkring for en som var med for første

gang, ble også en stor opplevelse.

Kjøkkenskriverne skal også ha ros. Maten på Hove er blitt merkbart bedre år for år. I år kunne deltakerne velge mellom kjøtt og fisk til middag med gode salater attåt Kokt egg til frokost var nytt av året – noe mange ga uttrykk for at de satt stor pris på.

Ellers var det som vanlig fellesskap i alle hus til langt ut i de lyse sommernattstimer. Det ukelange oppholdet gikk uten knall og fall – med unntak av Tom Høisveen fra Ringsaker som måtte tilbringe de siste dagene i sykehussengen. Vi regner til gjengjeld med at du kommer sterk tilbake når vi møtes på Tromøya til neste år, Tom!

Førstehjelpskurset var nytt av året. (Foto: Fotogruppa)

Kursbevisene er mottatt. (Foto: Fotogruppa)

Danseglede (Foto: SFA)

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen koste seg i sola med datteren Emilie (Foto: SFA)

Fornøyde fotballspillerne etter endt dyst etter at NFU-laget nok en gang innkasserte en solid seier (Foto: SFA)

LETTLEST

Det var mange fine aktiviteter på Hove-leiren i år også.

Førstehjelpskurset var et nytt og populært kurs.

Ellers var det fullt trøkk på danse-kurset.

Et besøk i dyrehaven fikk stor oppslutning.

Fiskelykken var det ikke noe å si på.

Flyndre, torsk og krabber havnet i garnet og ble forært ved bålet utendørs.

Boccia og fotball er alltid populære aktiviteter.

I den årlige fotballkampen vant NFU-laget som vanlig over det lokale Øyestad-laget.

På lokallagsmøte i Jambiani

Sør for ekvator, på Afrikas østkyst, ligger de to øyene Pemba og Nguja som til sammen utgjør Zanzibar. Siden 2004 har NFU deltatt i bistandsprosjekter her. Ett av prosjektene er å bygge opp en søsterorganisasjon etter mønster av NFU. Et annet handler om å utvikle inkluderende opplæring i barneskolen.

TEKST OG FOTO: GRETE MÜLLER

Deltakerne på møtet i lokallaget i Jambiani.

Jambiani

En av de mange, små landsbyene på østkysten av Nguja, den sørligste av Zanzibar-øyene, heter Jambiani med 5700 innbyggere. Landsbyen strekker seg fem kilometer langs en kyststripe med kritthvit sand. Hit er jeg kommet for å besøke stedets lokallag, og for å lære litt om hvordan det er å være foreldre til barn med funksjonshemning på Zanzibar.

Lokallaget holder møtene sine i et lite klasserom i landsbyens skole. Det sitter omtrent 30 foreldre, pårørende og noen ungdommer med funksjonshemning på gulvet. Landsbyhøvdingen er også til stede. Under presentasjonsrunden legges det betydelig vekt på hans posisjon i landsbyen.

Ulike arbeidsoppgaver

Lokallaget satser på ulike tiltak for å

skaffe arbeid og litt inntekt til personer med funksjonshemninger. Å kunne bidra til livsopphold ved eget arbeid er viktig for bli akseptert og verdsatt av lokalsamfunnet. Gammelt håndverk som å lage tau av kokosnøttskall er en aktivitet som er blitt populær.

Metoden går ut på å putte tomme kokosnøttskall i en tøysekk som graves ned på stranden. Der ligger den og godgjør seg til fibre i kokosnøttskallet har løst seg opp. Da er fibre klare for å bli banket og bearbeidet videre til solid tauverk. Tau kan anvendes til så mangt. En måte er å binde opp sjøgressplanter til rekker av pinner som utgjør en sjøgressfarm. Sjøgressplantene kan høstes og brukes til mat. Plantene står i rekker langs et slags gjerde, på grunt vann – flere hundre meter fra land. To ganger i døgnet kan man gå tørrskodd ut til sjøgressplantene, før havet flør til og sjøgresset forsvinner

under havflaten. Hver morgen når sjøen har trukket seg tilbake, samler kvinnene i landsbyen sjøgress som havet har revet løs og lagt fra seg på stranden. En type sjøgress havner på middagsbordet som salat, en annen sort tørkes på bananblader og males opp for å anvendes i bakverk.

Medlemsverving

Jeg spør om lokallaget har planer om nye aktiviteter. Da får jeg til svar at det er mange familier med medlemmer med funksjonshemning i landsbyen som ikke er medlemmer i lokallaget. Derfor vil de nå prioritere medlemsverving og satse på å bli en enda sterkere interessegruppe. Vi hjelper blant annet familiene med å skaffe klær til barna. Her er mange fattige familier og mange barn har funksjonshemninger.

Styret i lokallaget samarbeider med den vennlige høvdingen og med landsbyens helsestasjon. Dersom nye barn blir født med ryggmargsbrokk, har lokallagets sekretær kompetanse til å gjenkjenne symptomene. De lokale helsemyndighetene på stedet har gitt henne ansvar for å melde fra om at barnet trenger sykehusbehandling og operasjon. Penger til medisiner er vanskelig å skaffe for folk flest. Spesielt kostbare er den type medisiner som skal kontrollere eller redusere epilepsianfall. ZAPDD arbeider for at myndighetene skal betale en del av utgiftene. Epilepsimedisin er heller ikke lett å få tak i. Bare ett av de sentrale sykehusene har anledning til å levere ut slike medikamenter.

Turer og studiebesøk

Jeg forteller om arbeidet som lokallaget hjemme i Haugesund driver – om turer og hyggelige tilstelninger for personer med utviklingshemning. Samme slags aktiviteter driver også lokallaget i Jambiani med. De reise av og til på studiebesøk til andre lokallag for å få nye ideer. Og fester arrangerer de etter fasten – Ramadan. Da skal hele landsbyen være med.

- Lokallaget hjemme har også jevnlig møter med Haugesund kommune for å ta opp saker som er viktige for

medlemmene, tilføyer jeg. Men også på det interessepolitiske feltet har lokallaget i Jambiani sine egne strategier. Forskjellen er at her nede er det landsbyhøvdingen som opptrer som alliert og tar opp saker som ellers kan være vanskelig å løse for den enkelte familie.

Samme utfordringer

En eldre landsbyhøvding med barket hud setter seg på scooteren og ruser opp motoren. Et par kyllinger flakser forskremt til side og unngår så vidt en tragisk skjebne!

I skinnet fra det vakre lyset til en dalende kveldsol sol sier jeg “goodbye” til Jambiani. Om levemåten er forskjellig, deler lokallagsmedlemmene her mange av de samme utfordringene som foreldre til barn med utviklingshemning hjemme i Norge. Både medlemmene i Jambiani og innen NFU har erfart at skal vi sikre gode levekår for familier med medlemmene våre, må vi jobbe og stå solidarisk sammen! Vi lever ikke bare for oss selv her i verden.

Grete Müller og en av deltakerne.

Skoleelever – her forevige i det lille klasserommet.

Juma på sommerskolen

Hvert år tilbys det ulike kurs på bachelor- og masternivå ved den Internasjonale Sommerskolen ved Universitetet i Oslo. 550 studenter fra nesten 100 land tilbringer sommeren på Blindern. Juma Salim Ali fra Zanzibar var en av dem.

TEKST OG FOTO: HELENE T. STRØM-RASMUSSEN

Han var med å opprette Zanzibar Association for Persons with Intellectual Disabilities (ZAPDD) på slutten av 90-tallet. I dag jobber han i Utdanningsdepartementet i en egen enhet for inkluderende utdanning, i tillegg til at han er styremedlem i ZAPDD.

Kurset han har tatt heter Special Needs Education, gir 15 studiepoeng og kunnskap om barnerettigheter og ulike hindre for læring – med fokus på den enkelte elev. Klassen har fungert som et diskusjonsforum der studentenes bakgrunn og erfaringer har dannet grunnlag for diskusjonen. I gruppa til Juma var det studenter fra Malawi, Slovakia, Palestina, Pakistan, Serbia, Zambia og Kenya. Juma lot seg blant annet fascinere av den norske læringsmodellen der forholdet mellom lærer og elev er mer interaktivt og der gruppearbeid og presentasjoner er vanlig.

Under sitt opphold i Oslo var Juma Salim Ali blant annet i Frognerparken

Nye lover – men følger kommunene opp?

Fra 1. januar 2012 har vi fått ny helse- og omsorgstjenestelov og pasient- og brukerrettighetslov. Det handler om kommunens plikter, brukernes rettigheter og hvilke krav loven stiller til kommunens saksbehandling når det skal fattes vedtak om tjenestetilbud. Men følger kommunene opp? For noen kommuners del er svaret et rungende nei!

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Fylkesmennene gjennomfører tilsyn med at kommunene oppfyller lovpålagte plikter etter helse- og omsorgstjenestelovgivningen. Rapportene publiseres på nettet. Du kan finne disse på nettsidene til det enkelte fylkesmannsembete (oversikt finner du på www.fylkesmannen.no). Du kan også søke eller abonnere på tilsynsrapporter fra hele landet på nettsidene til Helsetilsynet (www.helsetilsynet.no).

Omfattende svikt

I mars kom det flere tilsynsrapporter fra Fylkesmannen i Vestfold – som noen av de første etter at nye lover trådte i kraft ved nyttår.

Rapportene kan leses på flere måter. For det første gir de et temmelig trist bilde av kommuner som setter en rekke lovpålagte krav til side. Men de kan også leses som en huskeliste for hvilke plikter kommunene har – og tilsvarende – hvilke rettigheter du har som bruker under saksbehandlingen. Rapportene er også formulert slik at det først redegjøres for hvilke krav reglene stiller, og deretter hvilke feil og mangler som er konstatert gjennom tilsynet.

Hvis du i en sak som gjelder deg eller dine opplever svikt på noen av disse punktene, kan rapportene tjene som dokumentasjon på hvilke konkrete krav loven faktisk stiller til kommunens saksbehandling.

Her følger en oversikt over noen aktuelle punkter der Fylkesmannen påpeker svikt i kommunenes saksbehandling – formulert som en huskeliste over hvilke krav loven stiller.

Søknader skal saksbehandles

Foreligger det en søknad, må det gjennomføres en saksutredning og fattes et vedtak med tilhørende klagerett. Det gjelder også om kommunen mener søknaden ikke kan innvilges. Det er ikke adgang til å la søknader ligge ubehandlet eller gi muntlige beskjeder om avslag eller liknende.

Ikke vente med vedtak

Dersom du har søkt om en tjeneste, skal det fattes vedtak så snart saksutredningen er gjennomført. Har du rett til tjeneste, må det fattes vedtak om innvilgelse. Det er ikke anledning til å vente med å innvilge til man har ledig plass, personale som kan utføre tjenesten eller liknende. Når det foreligger en rett til tjeneste, skal det fattes vedtak – og kommunen har en plikt til å besørge vedtaket oppfylt. Denne plikten kan ikke utsettes ved å utsette vedtak i saken.

Det skal redegjøres for hva det er søkt om

Det skal fremgå av vedtaket hva det faktisk er søkt om – både type tjeneste og omfang/timetall. Dette fordi det skal fremkomme tydelig om søknaden er innvilget fullt ut eller om det er gitt helt eller delvis avslag – og i så fall hva som er begrunnelsen for avslag.

Det skal fremgå hvilke opplysninger som er innhentet

Det skal foretas individuell kartlegging og redegjøres for hvor opplysninger er innhentet fra.

Krav om dokumentasjon

Forvaltningsvirksomhet er en skriftlig virksomhet. Det skal foreligge skriftlig dokumentasjon fra møter, samtaler, hjemmebesøk osv.

Det skal gjøres individuell vurdering av behov

I begrunnelsen for vedtak skal det fremgå tydelig hvilke individuelle vurderinger som er gjort i denne konkrete saken. Forholdet til søknaden og de opplysninger søker ellers gir er sentralt. Det skal redegjøres for / dokumenteres at det er foretatt konkret og individuell vurdering.

Ikke krav om diagnose for å få innvilget tjenester

Det er det individuelle hjelpebehovet som er avgjørende for retten til tjenester – ikke diagnose. Det kan ikke stilles krav om diagnose for å innvilge tjenester.

Ulike aktuelle tjenester skal ses i sammenheng

En bruker eller en familie kan ha behov for flere typer tjenester, og har krav på et helhetlig og individuelt tilrettelagt tjenestetilbud. Aktuelle tjenester må vurderes i sammenheng – og tildeling og utmåling av den enkelte tjeneste må vurderes i forhold til andre tjenester.

Vedtak skal angi konkret hva som er innvilget

Ikke bare tjenesteformen, men også omfanget (timetall) skal fremgå av vedtaket.

Evaluerings og oppdatering av utredning/kartlegging

Behov kan endre seg over tid. Det må sikres evaluering slik at kartlegging av hjelpebehov er oppdatert som grunnlag for tildeling av riktige tjenester i riktig omfang over tid.

Klage skal behandles i kommunen og sendes videre til Fylkesmannen

En klage må saksbehandles – og dersom kommunen ikke selv imøtekommer klagen, skal saken sendes videre til Fylkesmannen for endelig avgjørelse.

Egenbetaling krever eget enkeltvedtak

Det er i stor grad anledning til å kreve egenbetaling for tjenester. Dersom det skal kreves egenbetaling, må dette fremgå av særskilt enkeltvedtak med redegjørelse for aktuelle regler og klageadgang mv.

Det gjelder å kjenne sin rett

Kommunen har en lovpålagt informasjons- og veiledningsplikt. Det betyr at du skal få svar på alle spørsmål du har – riktig svar gitt på en slik måte at du forstår svaret.

Kommunen har også plikt til å informere deg underveis i en konkret sak om alle forhold av betydning for deg og din mulighet til å ivareta dine rettigheter.

Når kommuner opptrer slik vi ser av rapportene som er omtalt ovenfor, sier det seg selv at denne informasjons- og veiledningsplikten ikke uten videre kan forventes oppfylt.

Om kommunen bryter loven fordi de ikke kjenner reglene eller om de kjenner reglene og bryter dem bevisst, er uvisst. Erfaring tilsier at det ofte er en blanding av uvitenhet og uvilje som ligger bak denne type lovbrudd.

Resultatet for deg som bruker er uansett det samme: Det er ofte helt avgjørende at du selv kjenner din rett. Du kan ikke forvente at kommunen informerer eller svarer riktig på dine spørsmål om hvilke plikter kommunen har eller hvilke rettigheter du selv har.

Advokat Petter Kramås

Småsak

Vertskommunene må føre regnskap

Stavanger Aftenblad har tidligere avdekket at Eigersund kommune bruker vesentlige deler av statstilskuddet til tidligere institusjonsbeboere til helt andre formål.

Hallgeir Langeland (SV) tok saken opp i Stortingets kontroll og konstitusjonskomite som enstemmig stilte krav om at tilskuddet skulle gå til det tiltenkte formålet. Nå krever helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen at vertskommunene fører regnskap over statstilskuddet.

Kommuner som tidligere hadde sentralinstitusjoner får et vertskommunetilskudd for de tidligere institusjonsbeboerne som

fortsatt bor der. I framtiden må vertskommunene dokumentere at tilskuddet virkelig går til denne gruppen og ikke til helt andre formål.

Hallgeir Langeland. Foto: Stig Marlon Weston/SV

Slottet neste!

Tre medlemmer av NFU Herøy lokallag skal på slottet 21. september for å delta i 40-års feiringen av prinsesse Märtha Louises Fond som ble startet 15. september 1972.

Avkastningen går til barn med funksjonshemming under 16 år – og pengene tildeles med fokus på tiltak som er til glede i dagliglivet. NFU Herøy lokallaget har mottatt midler fra fondet tidligere – og er av den grunn invitert til markeringen på slottet. Før mottagelsen i slottets store spisesal, skal Lars Monsen innlede grensesprengende aktiviteter.

Og ikke nok med det – lokallaget feirer selv sitt 40 års-jubileum i år - nærmere bestemt 10. november. Det skal skje i Fosnavåg frikyrkje der et spennende program står på dagsordenen både for medlemmene og inviterte gjester. Som takk for invitasjonen fra slottet har lokallaget invitert prinsesse Märtha Louise til å delta på feiringen.

Foto: Cathrine Wessel, Det Kongelige Hoff)

Eigersund

Like før SFA gikk i trykken dro NFUs forbundsleder til Eigersund der det nå arbeides med å opprette et nytt lokallag. Vi kommer tilbake til hvordan det gikk i neste nummer.

Nytt lokallag

Trond og Annemor Magnum er blant mange pårørende i Trysil som er bekymret for sine barns tilbud som følge av nedskjæringer og stadige kutt i omsorgstjenesten. I visshet om at man står sterkere sammen og at det med en organisasjon i ryggen kanskje er lettere å bli hørt, har de tatt initiativ til å starte NFU Trysil og Omegn lokallag.

På et møte nylig ble det valgt et interimsstyre med Annemor Magnum som leder. Med seg i styret har hun Anne Eline Larsen og Roar Westgård i styret.

Vi ønsker tryslingene velkommen i NFU!

Gladmelding

Gladmelding også fra Buskerud. Her ble det nylig dannet et interimsstyre for NFU Lier, Røyken og Hurum lokallag – som tidligere stod under administrasjon av NFU Buskerud fylkeslag. Kontaktperson for lokallaget er Morten Farstad, resten av styret består av Knut Barder, Bjørn Lesjø og Einar Lund Presterud.

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet!

Øst Bygg Company
v/Jarle Stangnes

Alt innen
Skorstein
Rehabilitering

Eget Blikkenslager
Verksted
Postboks 36, 2101 Skarnes
☎ **988 41 973**

BYGGMAKKER

Ski Bygg

Tlf: 64 85 46 00

EN HYLLEST TIL HVERDAGEN

2634 Fåvang

Tlf. 61 28 43 00

Fax. 611 82 301

www.hortenhus.no

Tenk fornybart
sammen med oss!

Kraft til
- Lesja
- Dovre
- Sel
- Vågå
- Lom

EIDEFOSS

Tlf. 61 23 82 00 firmapost@eidefoss.no www.eidefoss.no

Gynekologer bryter loven

I en artikkel i Tidsskrift for norsk legeforening, avdekkes det at privatpraktiserende gynekologer i stor grad bryter lovverket ved å utøve fosterdiagnostikk.

Forfatterne K. Røe, K. Å. Salvesen og T. M. Eggebø, viser at i visse tilfeller vil 20 % av et utvalg privatpraktiserende gynekologer foreta måling av fosterets nakkefold for å avdekke Down syndrom eller andre trisomier.

– Vi manipulerer fosteret slik at vi kan se det fra siden, i profil. Dermed kan vi med ett blikk se om den har navlebrokk, om nesebeinet er på plass, om den har forstørret nakkefold, og om den har armer med bein. Da kan vi veldig raskt si til foreldrene om dette ser bra ut eller ikke, sa leder av Majorstua klinikk, Josef Ekgren til NRK tidligere i sommer.

På NFUs nettsider skriver Jens Petter Gitlesen at mye tyder på at Josef Ekgren og flere andre privatpraktiserende gynekologer, i tillegg til å være i konflikt med lovverket, har overdreven tro på egne evner.

NFUs forbundsleder minner om en populasjonsstudie som omfattet nær 80.000 finske kvinner. Her fant en at ultralydundersøkelser for kvinner under 35 år, er ultralydundersøkelser svært unøyaktige. Ca. 5 % av gravide under 35 år får påvist at fosteret har unormal hevelse i nakkefolden. Av disse har 97 % verken Down syndrom eller andre trisomier. Det er all grunn til å tro at ultralydundersøkelsene som det er snakk om i Finland, er grundigere enn dem en betaler ca. 1200 kroner for hos norske privatpraktiserende, mener Jens Petter Gitlesen.

Absurd!

NAV mente foreldrene til Filip Amundsen kunne sette sønnens rullestol på en tilhenger. Det skulle ta fem års kamp mot byråkratiet før han endelig fikk en spesialtilpasset bil med plass til sitt viktigste fremkomstmiddel

– Vi er selvfølgelig glade, men mener samtidig det er helt absurd at denne kampen har tatt så lang tid, sier mamma Marita Amundsen til www.nrk.no

Sauda

Fylkesmannen i Rogaland har foretatt tilsyn med hvorvidt Sauda kommune oppfyller voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslovens paragraf 4A – og funnet at kommunen ikke har et forsvarlig system for å sikre det.

Individuelle planer til nytte – for hvem?

Individuelle planer er ofte mer et instrument til nytte for tjenesteyterne enn for brukerne. Det viser doktoravhandlingen til Janne Paulsen Breimo ved Universitetet i Nordland. Hun påpeker at det blant annet er en tendens til at tjenesteyterne bruker planen som en kontrakt og at bruk av standarder for utfylling kan føre til standardisert tenking.

Breimo har sett på organiseringen av rehabiliteringsprosesser og konkluderer med at brukerne bruker mye tid og krefter på å forholde seg til hjelpesystemet. De må forholde seg til et stort antall personer som til dels stadig skiftes ut. Kommunale hjelpeinstanser legger til rette for at de ansatte skal ha fleksibilitet mens brukernes behov for stabilitet må vike.

”Kommunene burde være mer forsiktige med å importere ”moderne” organisasjonsmodeller og heller se hva som virker i deres kommune”, mener Breimo. Som stiller seg positiv til bruken av Brukerstyrt personlige assistanse, men samtidig påpeker at assistentene ofte har uklare ansettelsesforhold og rettigheter.

(Kilde: Fontene /12)

Special olympics

Utøvere med utviklingshemning skal igjen delta i Paralympics i London i august/september. Dette er en konkurranse for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse fra hele verden. De siste 12 årene har mennesker med utviklingshemning ikke fått være med i lekene fordi noen jukset og stilte med deltakere som ikke hadde utviklingshemning

Les mer på www.nfunorge.org

Utsatt

I et brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) varsles det at fristen for oversendelse av forslag til nytt regelverk om tilskuddsordninger for funksjonshemmede organisasjoner blir utsatt. Dette skal gi mer tid til å involvere organisasjonene i arbeidet.

Hørselhemning

Signo kompetansesenter i Andebu arrangerer kurs for foreldre, fagpersoner og andre interesserte om Downs syndrom og hørselhemning 12. og 13. mars 2013. Les mer på www.signokompetansesenter.no

Innflytting nærmer seg

Det vakte sterke reaksjoner over det ganske land da Dag Olav Stensland i Stavanger ble fratatt selvbyggertomten han hadde fått av kommunen. Det endte heldigvis bra til slutt. Huset er nå i ferd med å bli bygget og vil være innflytningsklart i februar neste år.

Dag Olav vil ha behov for mye tilrettelegging og mange tjenester. Det første planleggingsmøtet mellom foreldrene og Stavanger kommune ble arrangert nylig. Det ga grunn til optimisme. På hvilken måte kan du lese mer om på www.nfunorge.org

Kommunikasjon

Fra 1. august 2012 er alternativ og supplerende kommunikasjon tatt inn i opplæringsloven. - Dette er en god nyhet for mange av Frambus grupper, og noe vi har ventet lenge på, sier spesialpedagog Bjørg S. Hoem på Frambu senter for sjeldne funksjonshemninger. Les mer på www.frambu.no

Hva med oss?

Vi minner om samlivskurset "Hva med oss?" i regi av Bufetat som er øremerket foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne. Det gjelder uansett hva slags funksjonshemning barnet har. Det står mer om kurset på <http://www.bufetat.no/hvamedoss/>

Selvsagt!

En ny utgave av det hardtslående gratis-magasinet Selvsagt ble nylig sendt ut. Også denne utgaven er spekket med aktuelt stoff for dem som er opptatt av likestilling også for mennesker med funksjonsnedsettelse. Magasinet er (selvsagt) lagt ut på www.nfunorge.org

Grand Prix

Gruppen Gipsys fra Belgia vant årets internasjonale Grand Prix-finale for personer med utviklingshemning, mens de andre deltakerne delte 2. plassen.

Foran et symfoniorkester med 27 musikere fremførte Steinar Wangen og Alfheim Rockers de norske bidragene – førstnevnte med en selvlaget sang. Den handlet om de mange og vonde inntrykkene Steinar satt igjen med etter et besøk på et barnehjem for barn med utviklingshemning i Moldova i 2009.

Wangen, som ellers arbeider som reporter i Empo TV, deltok i NRKs program "Sommeråpent" sammen med sin kollega Mats A. Sollid som var programleder. Empo var eneste TV-kanal som fikk intervju Irlands president, Michael D. Higgins, som var til stede under finalen.

I "Sommeråpent" utfordret Wangen og Sollid sine kolleger i statskanalen til å inngå et samarbeid med Empo med å starte opp en nasjonal Melodi Grand Prix-konkurranse for personer med utviklingshemning.

Hele intervjuet med Steinar Wangen og Mats A. Sollid i "Sommeråpent" er lagt ut på www.emp.no Det vil for øvrig komme flere innslag fra den internasjonale Grand Prix-konkurransen på denne TV-kanalen ut over høsten.

Språk

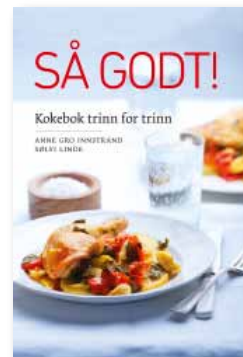
- Ved hjelp av språk tildeles funksjonshemmede en rolle som lidende ofre, skriver Ann Kristin Krokan i en kronikk i Aftenposten torsdag 9. august 2012. Hun ber media og andre bli mer ordbevisste når de omtaler personer med nedsatt funksjonsevne. Den tankevekkende kronikken er lagt ut på www.frambu.no

Matlaging

Prosjektet "Kom og se – så godt!" skal hjelpe folk å spise sunn og god mat. Nå lages det filmer om matlaging som kan ses på nettbrett. Det kan gjøre det lettere å lage mat spesielt for de som syns det er vanskelig å lese.

Det er nå i ferd med å bli laget filmer for 15 av oppskriftene i kokeboka "Så godt! Kokebok trinn for trinn" som vi har omtalt i SFA ved flere anledninger. Hensikten med prosjektet er å se om det er greit å bruke nettbrett ved matlaging.

Les mer om prosjektet på www.karde.no/SAAGODT_norsk.html

BPA-reklame

På Karmøy kommunes nettsider omtales BPA (Brukerstyrt personlig assistanse) på en nøktern og saklig måte. Lever kommunen opp til egen beskrivelse av ordningen, vil det være svært positivt for mange av kommunens innbyggere med behov for bistand.

Les mer på www.nfunorge.org

Det nytter å slåss!

NFU Oslo fylkeslag, Norges Handikapforbund og andre støttespillere har lenge engasjert seg for å stoppe Oslo kommunes/bydel Sagenes planlagte omsorgsgetto i Mor Go'hjertas vei. Planen gikk ut på å etablere et boligkompleks med 48 omsorgsboliger for ulike grupper med nedsatt funksjonsevne.

Nå bøyer Byrådet av, som følge av bystyrets vedtak i 2010. I et brev til Rådet for funksjonshemmede skriver Byrådet at prosjektet nå er stoppet. Årsak: Planene var ikke i samsvar med intensjonene bak bystyrets vedtak. Les mer på www.ivarjohansen.no

Forskning om de sjeldne

Høsten 2011 startet et forskningsprosjekt om foreldre til barn med svært sjeldne kromosomavvik med utviklingshemning. Prosjektet skal munne ut i to masteroppgaver i genetisk veiledning. Den første av disse er nå klar. Den er skrevet av Nora Martinussen Tandstad og har fått tittelen "Parents of children with rare chromosome disorders with intellectual disabilities: Parental stress, anxiety and depression".

Les mer på www.frambu.no

På skolebenken

Habiliteringstjenesten for barn og unge i Sykehuset Østfold har et svært godt utbygd opplæringstilbud til familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Habiliteringstjenesten tilbyr over 30 kurs, som til sammen har cirka 900 deltakere hvert år, sier sosionom Mia Rafstedt i habiliteringstjenesten. Les mer på www.nfunorge.org

Få overgrep blir anmeldt

Nye tall viser at bare 55 personer med utviklingshemning, som kan ha vært utsatt for seksuelle overgrep, har vært innom politiavhør i løpet av de siste to årene. Det kommer frem i en undersøkelse gjort av Kristin Konglevoll Fjell som er leder for Statens Barnehus i Bergen. I et intervju med NRK gir hun uttrykk for at det sviktes på flere områder. - Overgrep blir verken avdekket eller anmeldt. - Mennesker med utviklingshemning er tre til fire ganger mer utsatt for overgrep enn normalbefolkningen, samtidig som mørketallene er veldig høye. Utviklingshemmede blir lett mistrodd i tillegg. - Det stilles oftere spørsmål ved deres troverdighet, påpeker Konglevoll Fjell.

Jens Petter Gitlesen mener at disse tallene bare er toppen av isfjellet. - Det er stor bekymring i NFU over at det kommer inn så få anmeldelser. - Mange dysser ned saker som gjelder overgrep mot utviklingshemmede. - Det er ufattelig at mennesker som er kjent med slike forhold, ikke slår alarm, sier NFUs forbundsleder.

I undersøkelsen fra Bergen kommer det også frem at det er høy andel av henleggelse i sakene som omhandler personer med utviklingshemning. Konglevoll Fjell mener dette gir grunn til stor bekymring. - De trenger hjelp til å beskytte seg selv, og vi må være oppmerksomme på det for å avdekke eventuelle overgrep.

Seksjonssjef i Politidirektoratet, Moren Hojem Ervik, mener imidlertid at hovedutfordringen ligger i at det er få anmeldelser.

I Justis- og beredskapsdepartementet får NRK opplyst at det er nedsatt en arbeidsgruppe som nå gjennomgår ordningen med dommeravhør av barn og personer med utviklingshemning. Gruppen skal levere sin innstilling innen 15. september. Departementet vet ikke hvilke forslag arbeidsgruppen vil gi, og opplyser at det derfor er for tidlig å si noe om oppfølgingen av rapporten.

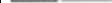
Brytere

Torshov kompetansesenter (Statped) har nylig utgitt idéheftet "Brytere – hjelpemidler for mestring, påvirkning og deltakelse". Hensikten er å vinne kunnskap og innsikt for å bedre multifunksjonshemmedes muligheter for mestring og deltakelse. Heftet består av to deler der den første handler om målarbeid og den andre om hvilke hjelpemidler som kan være aktuelle. Heftet kan lastes ned gratis på www.statped.no

(Kilde: NAKUs magasin "Utvikling")

 <i>Akershus</i>	 <i>Oppland</i>	 <i>Hedmark</i>	 <i>Sogn og Fjordane</i>
 STATOIL Statoil E6 Berger Bølerveien 2016 Frogner Tlf: 630 00 630	Olav Holdal Lastebiltransport 2917 Skrautvål Tlf/fax: 61 36 37 31 Mob: 99 22 57 62	 Løten kommune Kildeveien 1, 2340 Løten Tlf: 62 56 40 00 Fax: 62 59 30 01	 MØBELRINGEN Skaper trivsel! Stryn Tlf. 57 87 25 20 • Støtter lokalt NFU arbeid •
 <i>Aust-Agder</i>	 Jevnaker Bilverksted Glassverkv. 25 3620 Jevnaker Tlf: 61 31 10 07	<i>Sikkeland's</i> Regnskapskontor Elvarheimgt.10, 2408 Elverum Tlf: 62 41 08 60 Fax: 62 41 03 68	Termo PartnerAS 6780 Stryn Tlf. 57 87 64 75
Gromstad Auto AS Tlf: 37 40 10 00 www.gromstad-auto.no	 <i>Møre og Romsdal</i>	Br. Stenskjær AS Granerud Industriområde 2120 SAGSTUA Tlf 62 97 17 91 E-post: post@br-stenskjaer.no	 <i>Sør-Trøndelag</i>
 <i>Buskerud</i>	 Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal Tlf: 481 69 100 Les om oss på: www.fknr.no	 <i>Rogaland</i>	 City/Syd
 <i>Aas</i> • Norges eldste bryggeri •	Høgskolen i Molde Studier innen helse, logistikk, informatikk, økonomi, samfunn, transportøkonomi Tlf. 71 21 40 00 www.himo.no	 uninor Samspill med kvalitet	 MELHUS KOMMUNE Rådhuset, 7224 Melhus Tlf. 72 85 80 00 Fax. 72 85 80 58
 KIWI mini pris KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG Åmot • Strandgata	Slettvoll Møbler AS 6200 Stranda www.slettvoll.no	ADB- Økonomiservice AS Wesselsgt. 25, 4008 Stavanger Tlf: 51 52 22 00	 <i>Østfold</i>
BYGG OG TØMMERMESTER Hans Petter Krane Tlf: 970 98 482 Falkev. 19, 3475 Sætre www.byggmesterkrane.no	 Brattvåg Elektro BRATTVÅG - SKODJE Besøk oss i dag på : www.brattvag-elektro.no Bruk oss • vi støtter NFU	 <i>Vestfold</i>	Handyman Fredrikstad Mob: 408 50 527 Din hjelpende hånd Radoneksperten
Tronrud Engineering www.tronrud.no 32 16 18 20 * Støtter NFU lokalt *	 NORD-BERG AS 6065 Ulsteinvik Tlf: 700 11 592 www.nord-berg.no	Vestfold Plastindustri A/S Haugan, 3158 Andebu Tlf: 33 43 03 50 Fax: 33 43 03 54 www.vpi.no	En stor takk til alle våre annonsører
Hallingdal Betong as 3579 Torpo Tlf. 32 08 30 09 • Bruk oss • Støtter NFU lokalt	 Oss-nor Nergata 38, N-65616 Kristiansund Tlf. 71 58 88 00		
Fiskum Plate & Sveis AS 3222 Darbu • Tlf. 32 75 06 77 Stålkonstruksjoner, Montering, Mobilkraner www.fiskum-sveis.no	 <i>Nord-Trøndelag</i>		
Vegard Kirkestuen Transport 3420 Lierskogen Tlf. 928 49 080	 INNHERRED RENOVASJON Tlf: 74 02 88 40 www.ir.nt.no e-post: innherred.renovasjon@ir.nt.no Husk å kildesortere		

Leiv Vidar
Stort utvalg i
tidsskrifter,
aviser og bøker

NARVESEN

Har du lyst har du lov

Narvesen CC Gjøvik • Narvesen Jernbanen
Telefon 61 17 93 96 • Telefon 61 17 26 22

Notodden Mur
og Entreprenør-
forretning AS

Merdevegen 14A
3676 Notodden

Tlf: 950 43 411
Fax: 35 01 38 15

Maskinentreprenør Trygve Knutslid

Liebakkn.11
3825 Lunde

Tlf: 35 94 76 41

Mob: 991 51 858

Støtter NFU

Als Follo Truckutleie

Postboks 573, 1401 Ski

Salg og utleie av:

Søppelcontainere, lagercontainere
Regnbuens gjennvinningsanlegg på Langhus
Mottak av: Papp, papir, glass,
trevirke, og jern

Tlf. 64 86 31 03 - Fax. 64 86 32 95

NORCEM

et selskap i Heidelberg Gruppen

Sverre Solberg AS

ANLEGGSDRIFT

2635 TRETEN TLF. 61 27 66 84 MOB: 911 99 529

Haugerød & Nilsen AS

Bølevn.184,Pb 199
3701 Skien

Tlf. 35 50 33 50

BoligPartner

Storgt. 121
2615 Lillehammer

Tlf: 62 33 71 00

www.boligpartner.no

SKOGSTAD®

Sentralbord 57 87 67 70. 6793 Innvik

www.skogstadsport.com

firmapost@skogstadsport.no

FJELL INDUSTRIES F*

5343 Straume

Tlf: 56 31 26 00

www.fjellindustries.com

Ortopediteknikk A/S

*Vi har alt innen
ortopediske
hjelpemidler*

Ryensvingen 6
0680 Oslo

Tlf. 23 03 56 00

www.ortopediteknikk.no

VATNE AUTOSENTER AS

Vi representerer Thyssen Monolift

Rullestol- og seteheiser for alle typer trapper. For tilbud eller service: Ulvestad 93094397, e-post: h.vatne@online.no

Vi representerer KWS Rehab

Inne- og uteløsninger for vertikalheiser. For tilbud eller service: Nedrevoll 95291006, e-post: mieten@hotmail.com

Vi representerer Molift AS

Takheiser og gulvgående løftere. For tilbud eller service: Ulvestad 93094397, e-post: h.vatne@online.no

Vårt autoriserte bilverksted har Rep Tek i Drammen som samarbeidspartner på tilpassing og ombygging av biler. **Kontaktperson:** Orheim 70213101, e-post: vatneautosenter@stat.no

Vi er noe for den som vil noe

Økonor Gjøvik, 61 14 63 30
gjovik@okonor.no, www.okonor.no

Toms Elektrotavler

Møllevæien 4
3490 Klokkearstua

Tlf. 32 79 60 07

* støtter lokalt NFU arbeid

BARDØLSGÅRD INSTALLASJON

Autorisert elektroinstallatør
3350 Prestfoss

Utfører elektriske installasjoner i

**BOLIG
INDUSTRI
LANDBRUK
HYTTER m.m.**

Kontakt: Ole Gunnar Bardølsgård på
tlf. 95 25 38 77 eller 32 71 57 18

Nord Fron kommune

Nedregt. 50, 2640 Vinstra

Tlf: 61 21 61 00

E-post:

postmottak@nord-fron.kommune.no

Internett:

www.nord-fron.kommune.no

BYGGMAKKER

Skattum

Valdresveien 4, 2815 Gjøvik

Tlf. 61 17 40 00

Åpent: 7-18, 9-13

Viken Skogeierforening

Besøk vår hjemmeside
www.viken.skog.no

www.viken.skog.no, tlf. 32 10 30 00

Snekkerne
BORGEDAL OG HAGEN
2634 Fåvang

**NYBYGG TILBYGG
RESTAURERING**

J.E. Borgedal 975 49 300
je-borge@online.no

P.O.Hagen 911 15 295
p-ohagen@online.no

Går du med en boligdrøm?

Ta kontakt for en hyggelig boligprat!

Vi har mange hus på ett plan – tilrettelagt for universell utforming.

www.dmt.no

Din boligdrøm – vår stolthet

Region Møre og Romsdal
Molde – Tlf 71 25 70 65
Ålesund – Tlf 70 15 02 98
www.hedalm-anebyhus.no

- en Vekst bedrift

Ønsker du en jobb?
Ta kontakt med Tromsø ASVO.
Kanskje kan vi hjelpe deg.

Tlf: 77 60 68 60 www.tromsoasvo.no

Nammo

**MURMESTER
ESPEDALEN**

MEIR ENN MUR

- mur • steinbelegg • puss • peiser
- fliser • trapper

Tlf. 35 06 03 30 • Fax: 35 06 03 35
Stasjonsvegen 17, 3800 Bø i Telemark
E-mail: hege@muree.no

- Fagkunnskap gir trygghet -

SOLTUN :-)
FOLKEHØGSKOLE

- Allsidig m/friluftsliv - Peacebuilding - Internasjonal linje
- Backpack Surprise - Backpack Foto
- Backpack Pilegrim - Backpack Ute

Tilrettelagt for ulike grupper funksjonshemmede.
Ta kontakt!!!!!!

www.soltun.fhs.no

SOLTUN :-)
FOLKEHØGSKOLE
9440 Evenskjer - Tlf. 77 08 99 30

FRILUFTSLIV
Idrett
Verden

..det handler om å våge..

 **Valdres
Folkehøgskule**

-midt i vintereventyret
www.vintereventyr.no

Linjen Bo - Fritid er ei linje som dyktiggjør ungdommer med funksjonshemninger til å bo i egen bolig, og som styrker den enkeltes relasjonelle kompetanse i møte med andre unge mennesker. For mer informasjon kontakt rektor Jens Rindal.

Riktige fritidssko tar vare på helsen!

Vår tverrfaglige kompetanse sikrer deg riktig fottøy for et aktivt liv og gode opplevelser!

Raymond
Tekniker

Elisabeth
Skoansv./Butikk

Ingvild
Skomaker/tekniker

Kåre Martin
Ortopediingeniør

Malin
Butikkmedarbeider

Butikken vår finner du ved Trekanten - mellom Autoparts og Kid Interiør

Adr. Gidsken Jakobsens vei 32
Tlf: 75 50 74 20
Web: www.ocn.no

Kompetanse og kvalitet = Gode opplevelser!

TelePizza

...din favorittpizza

...din favorittpizza!

61 25 99 51

www.telepizzalillehammer.no

Terra EiendomsMegling
avd Kragerø

Kirkeg. 26, 3770 Kragerø
Tlf. 35 98 68 18

PERMOLOCK

NÅR DU SKAL UT PÅ LANDEVEIEN

PERMOLOCK

PERMOLOCK C3

INGEN FORFLYTTNING
Du kjører trygt fra din Permobil.

www.permobil.no

Butikk

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Handlevognsmynt og
nøkkelring kr 25,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Bordvimpel uten fot kr 150,-
NFU formidler salg av fot,
ca. kr 150,- i tillegg

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-

Pins kr 25,-

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 10,-
6 stk. kr 50,-

Nytt hefte: «Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklingshemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Pris kr. 150,-

Butikk

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem
til eget hjem

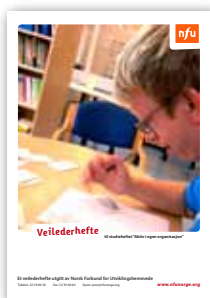
Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Kursbevis kr. 10,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

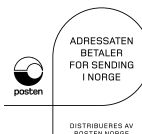
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Krøderen Elektro AS

3340 Åmot

www.eke.no
TLF: 32 15 07 20

	Aust-Agder		Oppland
Hove Leirsenter Tlf: 37 08 52 21 www.hoveleirsenter.no		Krokrud Entreprenør AS 2667 Lesja Verk Tlf: 906 99 449	
	Akershus	Finstuen Transport AS 2880 Nord-Torpa Mob: 97 56 75 47	
Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Bahusvegen, 2030 Nannestad Tlf: 66 10 52 35		Valdres El-prosjektering Gamlev. 3, 2900 Fagernes Tlf: 61 34 76 62	
	Buskerud	S & B Stenersen 2636 Øyer Tlf: 976 56 897	
Golberg AS Aut. mask. entreprenør 3550 Gol Mob. 481 52 210		Brandbu og Tinelstad almenning Storlinna 122, 2770 Jaren Tlf: 61 33 42 00 www.b-l-a.no	
Marianne Klær for dame Hokksund *Støtter NFU*		Anders Pedersen MINIANLEGG Tlf: 95 07 95 11	
Haglebu Camping * Norefjells solside * Haglebu, Eggedal		Granlund Opplæring 2760 Brandbu www.granlund-opplaring.no	
Ole Varlo Transport Solumsmoen, tlf. 918 23 203		Raufoss Regnskapsbyrå AS Sagvollv. 1, 2830 Raufoss Tlf: 61 19 44 90	
	Hedmark	Brede Stalsberg AS Lastebiltransport Lågenvegen 4, 2635 Tretten Tlf: 415 03 460	
Knut Nergård AS Maskinentreprenør Pb. 197, 2450 Rena Tlf: 41 43 36 67		Gulv Service Skogveien 6, 2843 Eina Tlf. 911 59 606	
	Hordaland	Farveglede Kirkegt. 14, 8250 Rognan Tlf. 75 69 06 50	
Klepvik & Sønn AS Forlandskiftet, 5379 Steinsland Tlf. 56 33 81 90		ValdresKlinikken 2910 Aurdal Tlf: 61 36 29 70	
	Møre og Romsdal		Rogaland
A.S STETTE DATA Aut.regnskapsførerselskap www.stettedata.no • 6260 Skodje		Regnskapsservice Nærbø AS P.b. 118, 4367 Nærbø Tlf: 51 79 12 60 Fax: 51 43 33 50	
	Nordland		Telemark
Nordlandsfly Mosjøen Lufthavn, 8658 Mosjøen Tlf: 75 18 95 00		Ole Reidar Karlsen AS Gravliveien 46, 3719 Skien Aut Entreprenør • Mob: 906 98 745 Graving/Sprenning/transport/Planering	

Ønsker du deg jobb?

Kunne du tenke deg å jobbe som støttekontakt for en eller flere personer i Gjøvik kommune?

Vil DU bety noe helt spesielt for en ungdom eller voksen?

Du må være fylt 18 år, og det er en fordel at du har førerkort og bil til disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er ikke så dårlig som du tror, du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan ikke bare måles i kroner og øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

*Høres dette interessant ut?
Ta kontakt for en uforpliktende prat!*

Kontakt kulturkontoret
i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark,
tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail:
solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune
Kultur og fritid

Kontakt oss

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

Nestleder

Anita Tymi
75 52 44 66 / 95 88 49 62
atymi@online.no

Vidar Haagensen

63 01 26 30 / 93 42 08 38
post@vidar-haagensen.no

Greter Müller

52 72 67 26 / 41 51 89 97
jmmuller@broadpark.no

Ester Skreros

38 11 94 12 / 91 10 19 80
ester.skreros@gmail.no

Anne Jorun Økland

53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal

37 16 41 37 / 48 05 00 55
lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen
Ignavn. 131
1912 ENEBAKK
64 92 62 53/90 83 93 80
tbh@bluezone.no

NFU Østfold regionlag

v/Jørn Nilsen
Stenrødveien 62
1784 HALDEN
69 18 59 23/95 23 23 30
jorn.nilsen@halden.net

NFU Hedmark fylkeslag

v/Inger Margrethe Pettersen
Stolvstadvegen 39
2360 RUDSHØGDA
62 35 53 60/905 12 356
ingermargrethep@hotmail.com

NFU Oppland Fylkeslag

v/Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 LILLEHAMMER
61 25 73 17/95 69 44 52
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Roar Høidal
Gustava Kiellands vei 3
3610 KONGSBERG
92 69 89 57
roar.hidal@ebnett.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14
3276 SVARSTAD
92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Anny Andersen
Håkonsgt. 9 A
3660 RJUKAN
35 09 19 07/90 74 06 05
annyande@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
37 15 01 75/90 59 88 69
sveikarl@online.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58 / 99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/Gry Borghild Sætre
Angedalsv. 107
6800 FØRDE
57 82 47 75/90 94 93 16
eidahl@combitel.no

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Nina Braadland
Høilivegen 3
7052 TRONDHEIM
73 53 42 22/47 05 54 07
nibraad@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag

v/Solveig Nylund
Fosslundveien 131
9304 VANGSVIK
90 10 12 25
sanylund@live.no

NFU Finnmark fylkeslag

v/Sigrid Sandbu
Mostadfeltet
9925 SVANVIK
41 52 65 09
sigrid-su@hotmail.com

En diskuterer abort
mens det langt alvorligere
spørsmålet utlukninger
lar en diskret ligge.
At de mindre oppegående
som ofte gir mest
lærer oss lidenskap
og medlidenhet
fører oss høyt og skrått
skulle lukes bort?
Mener de oppegående det?
Ingen til å vise veg
ingen til å sette et merke.

Erling Kittelsen
(Gjengitt med dikterens tillatelse)

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- sosialtjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytte-saker")
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, stønad til bil mv),
- undervisning (spesialpedagogisk hjelp i barnehage og skole mv)
- arv og testament, verge / hjelpeverge, erstatning, arbeidsrett mv.

Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag.

Storgt 54 – 1555 Son Tlf: 64 95 04 14 Fax: 64 95 04 13

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 918 85 984

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

